

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»
на тему: **«ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОЄКТУ СТВОРЕННЯ
ТЕКСТИЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА З ВИКОРИСТАННЯМ
ЛЬОНУ ТА КОНОПЛІ»**

Виконавець:
Студентка ФЕУП
Дубовка Анастасія Сергіївна

/підпис/

Науковий керівник:
Старший викладач
Каражия Едуард Андрійович

/підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДКРИТТЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ТЕКСТИЛЯ З ТЕХНІЧНОЇ КОНОПЛІ ТА ЛЬОНУ В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Характеристика бізнес-ідеї створення підприємства з виробництва текстиля.....	6
1.2. Умови здійснення підприємницької діяльності в Україні.....	22
1.3. Вибір організаційно-правової форми та системи оподаткування для новостворюваного бізнесу.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ ТЕКСТИЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	32
2.1. Аналіз ринку технічної коноплі, льону та їх переробки.....	32
2.2. Оцінка внутрішніх конкурентних переваг бізнесу.....	45
2.3. Формування витрат на відкриття текстильного виробництва.....	51
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВІДКРИТТЯ ТЕКСТИЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	72
3.1. Прогнозування прибутку та оцінка економічної ефективності проекту.....	72
3.2. Аналіз можливих ризиків та заходи щодо їх мінімізації.....	76
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Текстильна промисловість є однією з найбільш важливих галузей економіки України, яка забезпечує зайнятість населення, доходи та експортні можливості бізнесу. Однак, ця галузь зазнає значних труднощів через високу залежність від імпорту сировини, низьку конкурентоспроможність продукції, застарілість технологій та обладнання, недостатню інноваційність та екологічність. У цих умовах, пошукальтернативнихджерелсировини та способівїїпереробки є актуальною та перспективною задачею для текстильноїпромисловості.

Технічна конопля та льон є двома видами рослин, які мають ряд переваг, таких як: висока міцність, стійкість до бруду та мікро організмів, гіпоалергенність, терморегулюючі властивості, біорозкладність та екологічність. Крім того, вирощування та переробка цих рослин сприяє підвищенню родючості ґрунтів, зменшенню використання пестицидів та добрив, створенню додаткових робочих місць та підвищенню соціально-економічного розвитку регіонів.

Однак, в Україні існує ряд проблем, які стримують розвиток виробництва текстильних виробів з технічної коноплі та льону. До них належать: недосконалість законодавства, низький рівеньдержавної підтримки, відсутність сучасних технологій та обладнання, недостатня кваліфікація персоналу, висока конкуренція з іншими видами сировини тощо.

У зв'язку з цим, актуальним є проведення дослідження, яке має на метіекономічнообґрунтуватистворення текстильного підприємства з переробки технічної коноплі та льону в Україні. Таке дослідження дозволить визначити такі параметри проекту, як: обсяг виробництва, асортимент продукції, витрати на сировину, виробництво, обладнання, персонал, маркетинг, логістику тощо; оцінити економічну ефективність проекту за різними критеріями, такими як: чистий дохід, внутрішня норма рентабельності, термін окупності, рентабельність, тощо; проаналізувати ризики та невизначеності, пов'язані з

реалізацією проекту, та запропонувати заходи щодо їх мінімізації та управління ними.

Короткий огляд джерел з обраної проблеми. Питання щодо вирощування технічної коноплі дослідили такі вчені: Жуйков О. Г., Мельник М. А., Марченко Ж. Ю. та Примаков О. А. [1, 2]. Про текстильну промисловість писали Шандрівська О. Є., Юнко І. Ю. та Берестецька О. М. [3, 4, 5]. Досліджували стан агропромисловості в Україні Крисанов Д. та Удова Л. [6, 7].

Мета кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є економічне обґрунтування створення підприємства з переробки технічної коноплі та льону в текстиль в Україні.

Завдання кваліфікаційної роботи. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

- проаналізувати сучасний стан та перспективи розвитку текстильної промисловості в Україні та світі;
- дослідити особливості вирощування, збирання, переробки та використання технічної коноплі та льону як сировини для текстильного виробництва;
- розробити концепцію та організаційно-правову форму створення підприємства з виробництва текстиля з технічної коноплі та льону;
- розрахувати техніко-економічні показники ефективності діяльності підприємства з виробництва текстилю з технічної коноплі та льону;
- провести аналіз ризиків та можливих шляхів їх мінімізації.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес обґрунтування доцільності створення та функціонування підприємства з переробки технічної коноплі та льону у текстиль.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є економічні аспекти діяльності такого підприємства, а також його вплив на соціальне та екологічне середовище.

Методи та інформаційна база дослідження. Для виконання кваліфікаційної роботи були використані такі методи наукового пізнання:

аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, індукція, дедукція, моделювання, експертна оцінка.

Інформаційною базою дослідження послужили дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України, Національного інституту стратегічних досліджень, Всесвітньої організації торгівлі, Всесвітнього банку, Міжнародного валютного фонду, а також наукова література, періодичні видання, інтернет-ресурси, власні спостереження та експерименти.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 4-ох додатків. Загальний обсяг роботи становить 101 сторінку. Основний зміст викладено на 81 сторінці. Робота містить 40 таблиць, 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДКРИТТЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ТЕКСТИЛЯ З ТЕХНІЧНОЇ КОНОПЛІ ТА ЛЬОНУ В УКРАЇНІ

1.1. Характеристика бізнес-ідеї створення виробництва текстиля з луб'яних культур

Історично Україна вважалась лідером з вирощування технічних конопель, проте загальносвітові тенденції, пов'язані з «криміналізацією» цього виду діяльності, мали свій негативний вплив і в Україні. Так, за радянських часів у 1928 році вирощувалось близько 966 тис га технічних конопель [8], а Україна вирощувала близько 120 тис. га цієї культури, зараз ці площі скоротились в 30 разів. У світі основними опонентами конопляної галузі стали деревообробні підприємства, адже виробництво паперу з конопель є значно дешевшим, ніж із деревини, оскільки з 1 га можна отримати близько 6 т целюлози, що дозволяє виготовити у 4 рази більше паперу, ніж з лісу. Цікаво, що перші гроші, а також перша друкована Біблія та Конституція США виготовлені з конопляного паперу.

Український ринок вирощування технічних конопель є відносно невеликим та зарегульованим. Ще 40 років тому Україна вирощувала близько 120 тис. га технічних конопель та мала 35 переробних заводів, із яких залишилися лише 3. Головна причина в тому, що скоротилася кількість площі для вирощування даної культури, через то, що змінилось законодавство щодо вмісту ТГК (головний фізико-активний компонент каннабісу; він безпосередньо впливає на мозкові рецептори CB1 і викликає відчуття ейфорії) у рослині. Сьогодні технічною коноплею в Україні засівається лише від 2 тис. га до 4 тис. га земель що року.

Загалом розвиток галузі технічних конопель в Україні, як і у світі, залежить, у першу чергу, від законодавства, що регулює ринок та ставить високі обмежувальні заходи до виробників, зокрема, ліцензії та квоти, а також обмежує обіг такої продукції.

Прирівнювання технічних конопель до наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів робить ринок зарегульованим. Обмежувальне регулювання, що впливає на ринок, складається з 29 нормативно-правових актів та 14 інструментів регулювання, більшість із яких пов'язані з діяльністю та контролем Держлікслужби та МВС України. За порушення законодавства, навіть за недотримання норм щодо обігу та вирощування технічних конопель, санкція передбачає позбавлення волі від 4 до 8 років, а якщо це суб'єкт господарювання з найманою працею, що може прирівнюватися до організованої групи, від 9 до 12 років позбавлення волі. Крім того, 2/3 інструментів регулювання мають регуляторні проблеми, що має істотний вплив на суб'єктів господарювання, а 1/3 актів мають ознаки неактуальності та потребують внесення змін.

На сьогодні в Україні ліцензії на здійснення господарської діяльності у цій сфері мають лише 62 суб'єкти господарювання. В 2020 році лише 38 з них посіяли або малина мірпо сіяти технічну коноплю.

Крім того, у зв'язку із законодавчою невизначеністю у господарській діяльності використовуються не всі частини конопель, а саме: квіти, листя, коріння. Фактично українські агровиробники, що вирощують звичайну сільськогосподарську культуру, недоотримують прибутки, обсяг яких може сягати до 100 тис. дол. США за гектар.

Також, можна зазначити, що кількість посівів технічної коноплі по гектарах в Україні з року в рік дуже сильно коливається, що говорить про проблему з ліцензіями та зарегульованістю законодавства. Нажаль ці показники падали рік за роком, але спостерігається зростання кількості посівних площ на сьогоднішній день. Це говорить про те, що фермери сподіваються отримати дозвіл, так як луб'яні культури, серед яких є технічна конопля, дуже перспективні у вирощуванні та продажу. Статистичні дані щодо кількості посівних площ технічних конопель в Україні за роками представлена на рисунку 1.1.

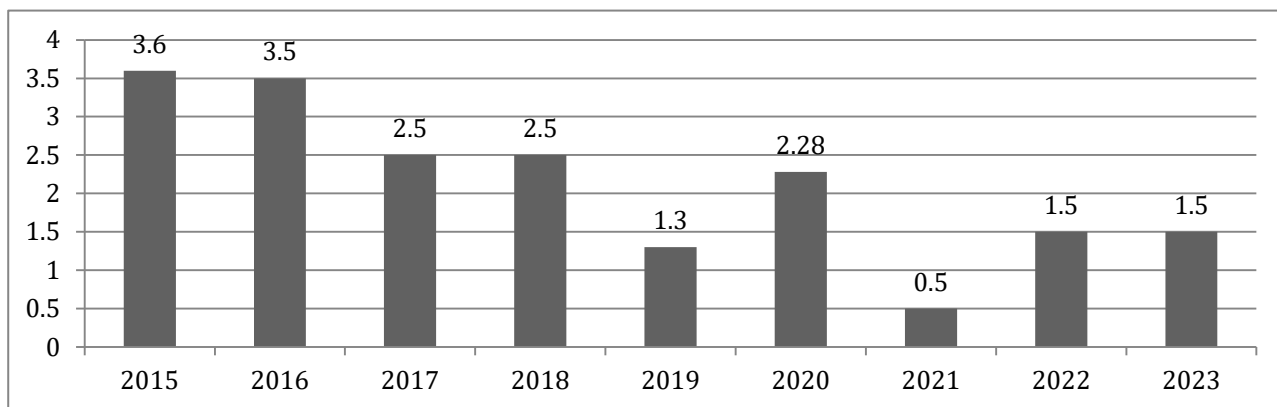

Рисунок 1.1. Кількість посівних площ технічних конопель в Україні
за 2015-2023 рр., тис га

Джерело: складено за даними [8].

З рисунку можна побачити, що з 2015 по 2018 рік різниця в кількості посівних площ не дуже сильно коливалась, але починаючи з 2019 року йде сильний занепад. Таким чином можна сказати, що з цього року почалась «боротьба» фермерів за дозвіл на посівні площі тому що, незважаючи на 0,5 тис. га у 2021 році, кількість посівних площ зросла на 1 тис. га, що свідчить про серйозний намір фермерів.

Щоб засіяти поле технічною коноплею, потрібне затвердження квоти фермеру. Якщо розглядати ситуацію не тільки за фактичними посівами, але й з боку документації, можна зазначити, що запит на затвердження квот у 2020 році подали 40 суб'єктів господарювання на загальну площу посіву 14,48 тис. га. Фактично, лише 38 суб'єктів господарювання посіяли або мали намір посіяти технічні коноплі у 2020 році на загальній площі 2280,68 га. За даними 2019 року, посівні площі технічних конопель, засіяних підприємствами, в Україні складають близько 1,3 тис.га при обсягах, заявлених до затвердження квот, у розмірі 14,5 тис га. Статистичні дані щодо планової та фактичної кількості посівних площ за останні роки зібрані у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Обсяги заявлених посівних площ для виділення квот

Рік	Планова посівна площа, тис. га	Тр, %	Посівна площа, тис. га	Тр, %
2015	15	-	11	-
2016	17	13,33	12,5	13,64
2017	20	17,65	14,2	13,60
2018	22	10,00	8,8	-38,71
2019	24	9,09	9,3	5,68
2020	26	8,33	10	7,53
2021	28	7,69	12,1	21,00
2022	30	7,14	18,3	51,57

Джерело: складено за даними [8].

У таблиці наведені дані щодо заявлених та фактично посіяних площ технічної коноплі в Україні протягом 2015-2022 років. Як видно з таблиці, протягом 2015-2017 років спостерігалось зростання як заявлених, так і фактично посіяних площ. Проте у 2018 році відбулося різке скорочення обох показників, через зміни законодавства щодо вирощування конопель. У 2019-2020 роках спостерігалось поступове відновлення темпів росту, яке у 2021-2022 роках значно прискорилося, що може бути пов'язано з легалізацією медичного канабісу в Україні та зростаючим світовим попитом на продукцію з конопель.

По таблиці можна побачити що є різниця між запланованими посівними площами технічної коноплі та дозволеними, тому що потрібна ліцензія на впровадження такої діяльності, але ця процедура дуже довга. Тобто фермерам та споживачам потрібен льон та технічна конопля, що можна побачити по розмірам запланованих посівів, але через дуже довгу процедуру розгляду заявок, процесу реєстрації та видачі дозволу на посів луб'яних культур, спливає час необхідний для посіву. Складна та довга процедура отримання дозволу на

виросування технїчних конопель негативно впливає на розвиток галузї. Це призводить до наступних проблем.

По-перше, це зниження інвестицій. Фермери не хочуть інвестувати в галузь, де їм доводиться проходити складну та довгу процедуру отримання дозволу.

По-друге, це зменшення конкурентоспроможності. Українська галузь вирощування технїчних конопель стає менш конкурентоспроможною на світовому ринку через бюрократичні бар'єри.

По-третє, це втрата потенційного врожаю. Фермери не можуть засїяти всі заплановані площі, що призводить до втрати потенційного урожаю.

Тому ми маємо дві ситуації: фермери сіють інші культури або вони чекають на дозвіл, але фактичні посівні площі значно менше запланованих, тому що фермери котрі займалися технїчною коноплею вже мали дозвіл на значно меншу площу. Але як можна побачити, фактична кількість посівних площ із року в рік збільшується, що говорить про серйозний намір фермерів продовжувати свою діяльність щодо технїчних культур.

Тому для стимулювання розвитку галузї вирощування технїчних конопель в Україні необхідно спростити та пришвидшити процедуру отримання дозволу. Це можна зробити наступним чином: зменшити кількість документів, скоротити терміни розгляду заявок, зробити процес більш прозорим, провести інформаційну кампанію.

Водночас світовий ринок технїчних конопель оцінюється експертами в понад 4 млрд дол. США, має високий потенціал для розвитку.

З розвитком текстильної промисловості до противників коноплярства долучились виробники синтетичних тканин. Крім того, конопляне волокно є в 10 разів міцнішим за бавовняне, не піддається впливу морської солоної води, а сама тканина володіє антибактеріальними властивостями. Згодом і представники фармацевтичної галузї занепокоїлись зростанням конкуренції, адже з технїчних конопель (низький вміст ТГК) можна виробляти натуральні препарати терапевтичної дії.

За оцінками експертів, з технічних конопель можна виготовити близько 50 000 різних виробів. Крім харчових і косметичних цілей, коноплі використовують для виготовлення нафтопродуктів, сировини для будівництва, компонентів для літаків і кораблів. Більше варіантів продукції, які можна виготовити з технічної коноплі зібрані у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Продукція, що може виготовлятись з технічних конопель

Частина рослини	Кінцевий продукт
Насіння	<i>Догляд за тілом:</i> – косметика, лосьйони, шампуні, мило
	<i>Їжа:</i> – корми для тварин, пиво, хліб, олія, харчові добавки, борошно, гранола, насіння, молочні продукти, білковий порошок
	<i>Промислові вироби:</i> – паливо, мастильні матеріали, олійні фарби, друкарські фарби, розчинники, лаки
Квіти	– підстилки для тварин, ароматичні продукти, фармацевтика (ліки)
Листя	– мульча та компост, ліки, чай
Стебло	<i>Будівельні матеріали:</i> – фарба, агроволокнисті композити, замітник склопластику ДВП, ізоляція, штукатурка та розчинник
	<i>Волокнисте борошно:</i> – добавка до їжі для собак, напої на та засоби догляду за шкірою з КБД (канабідіол – це природний екстракт канабісу або звичайних конопель)
	<i>Промисловий текстиль:</i> – деталі для інтер'єру автомобіля, накладки для зчеплення автомобіля, полотна, килими, бетоне перекриття, будівельні матеріали, канати, замітники склопластику, мотузки, брезенти, теплова та звукова ізоляція
	<i>Папір:</i> – картон, волокнистий папір, тонкий папір, газетний папір, папір для упаковки, папір для друку
	<i>Одяг:</i> – джинсова тканина, підгузники, тонкі тканини, сумки, взуття
Коріння	– органічний компост, засіб від: артриту, фіброміалгії, екземи

Джерело: складено за даними [8].

Незважаючи на велику кількість проблем у цій сфері, вона ще є перспективною та має всі шанси укоренитися як постійна сфера сільського господарства та виробництва. Наприклад, станом на 2023 рік було видано 34 ліцензії на провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до списку №3 «Рослини, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини і обіг яких допускається для промислових цілей» таблиці I Переліку наркотичних засобів психотропних речовин та прекурсорів [9], до яких, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 №770, належать і коноплі. Разом з тим, для вирощування технічних конопель підприємства обирають вид господарської діяльності: 01.16 Вирощування прядивних культур [10].

Щодо основної селекційної бази технічних конопель, в Україні є Інститут луб'яних культур НААН України. За визначенням науковців Інституту луб'яних культур, «промислові ненаркотичні коноплі — однорічна лубоволокниста рослина зі специфічним запахом, до 4 метрів у висоту, із вмістом тетрагідроканнабінолу (ТГК) від 0% до 0,08%, яка вирощується для одержання насіння, волокна і костриці».

Інститут луб'яних культур як оригінатор сучасних сортів конопель не може стояти осторонь процесів формування ринку промислових конопель України і пропонує об'єднати зусилля виробників насіння конопель різних рівнів (базового, сертифікованого та «товарного») з метою створення прозорої системи руху насіннєвого матеріалу від оригінатора до насіннєвих господарств та кінцевого споживача, що мінімізує маніпуляції з насіннєвим матеріалом та дозволить моніторити ринок на предмет наявності якісного насіння. Це дозволить створити інформаційну систему, в межах якої будь-який виробник зможе мати доступ до інформації щодо того чи іншого сорту промислових конопель, об'ємів його виробництва в Україні та місць реалізації якісного насіннєвого матеріалу [11]. Станом на зараз у офіційному переліку є 11 сортів конопель посівних, дані про які зібрані у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Деякі показники сортів технічної коноплі вирощуваних в Україні

Сорт	Урожайність насіння (кг/га)	Урожайність соломи (т/га)	Вартість посівного матеріалу (грн/кг)
Артеміда	800-1000	8-10	120
Афіна	700-900	7-9	110
Вік 2020	900-1100	9-11	130
Гармонія	750-950	7.5-9.5	115
Гляна	850-1050	8.5-10.5	125
Глесія	800-1000	8-10	120
Глухівські 51	650-850	6.5-8.5	100
Глухівські 85	700-900	7-9	110
Миколайчик	750-950	7.5-9.5	115
Лірина	800-1000	8-10	120
Медана	850-1050	8.5-10.5	125

Джерело: складено за даними [12, 13].

З цієї таблиці можна побачити, що сорти Глесія та Гляна дають велику врожайність на насіння та солому у сукупності, що дає змогу робити висновок, що саме ці сорти підходять підприємствам для культивування. Також, були обрані з цього списку саме ці сорти, так як вони також є стійкими до хвороб і шкідників. Вони можуть вирощуватися в різних кліматичних умовах, бо конопля відома своєю здатністю пристосовуватися до різних умов, але вона найкраще росте в м'яких, глибоких ґрунтах з достатньою вологістю. Тому, щоб знайти найкращу область для вирощування саме цих двох сортів коноплі, треба зіставити кліматичні умови усіх місць, де найчастіше культивують технічну коноплю. А посіви технічних конопель в Україні мають фрагментарний характер у Вінницькій, Житомирській, Київській, Сумській, Харківській, Черкаській та Полтавській областях через вдалий клімат та якість ґрунту.

Але сорти Глесія та Гляна найкраще підходять для Полісся та Лісостепу. Тому, з перелічених областей, буде краще обрати Житомирську, Київську або Сумську області, де ці сорти можуть показати найвищу продуктивність.

Якщо не брати до уваги сегмент насінництва (купівля/продаж посівного матеріалу), в Україні продукти переробки конопель переважно використовуються в легкій та харчовій промисловості, косметології та будівництві.

Виходячи з цього можна скласти діаграму того, що виходить на внутрішньому ринку України щодо технічної коноплі. Це можна побачити на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Частка внутрішнього ринку України за 2023 рік

Джерело: складено за даними [14].

Можна побачити, що тенденція виробництва текстилю з технічної коноплі поступилася першим місцем харчовій промисловості (50% у 2023 році). Це може бути пов'язано з зростаючою популярністю вегетеріанства та моди на правильне харчування, де коноплі виступають невід'ємним джерелом корисних вітамінів. У зв'язку з цим інші галузі впали у відсотковому співвідношенні, а також виробництво будматеріалів могло впасти у зв'язку з витратами на їх виготовлення, а у разі військового стану необхідно виробляти будматеріали якнайшвидше.

Але незважаючи на наявні 20% ринку на 2023 рік, є можливість підвищити цей показник відкриттям нових підприємств, які займатимуться виробництвом одягу з даного виду технічної культури, використовуючи ті ж модні тенденції про корисність конопель, але активно просуваючи користь не тільки для здоров'я, але й і для ґрунту, а також для шкіри. Таким чином, новостворені підприємства зможуть зайняти велику частку ринку у перспективному напрямі. Наприклад, за даними Європейської промислової коноплевої асоціації (EINA), в 2020 році в Європі було вироблено близько 60 тисяч тонн технічної коноплі, з яких приблизно 15% було використано для виробництва текстильних матеріалів. Однак, ця частка є досить незначною порівняно з іншими застосуваннями технічної коноплі, такими як будівельні матеріали, папір, біопластик, косметика, харчові продукти тощо. Також, в Європі існує значний імпорт текстильних виробів з технічної коноплі з Китаю, який є світовим лідером за обсягами виробництва та експорту конопляного текстилю. За даними Організації Об'єднаних Націй, в 2019 році Китай експортував текстильні вироби з технічної коноплі на суму понад 1,2 мільярда доларів, з яких близько 40% припадало на Європейський Союз. Таким чином, можна зробити висновок, що текстиль з технічної коноплі займає невелику частку зовнішнього та внутрішнього ринку в Європейських країнах, але має потенціал для розвитку, оскільки він має багато переваг, таких як екологічність, міцність, антибактеріальність, терморегуляція тощо.

Якщо порівнювати внутрішній ринок України та країн Європи, ситуація декілька інша. Ринок продукції з технічних конопель в Європі в 2020 році оцінюється в 1,62 мільярда євро і очікується, що до 2030 року він зросте до 8,8 мільярдів євро.

Найбільшим виробником технічних конопель в Європі є Франція, яка виробляє понад 60% усієї продукції в ЄС, а також є лідером у виробництві конопляного волокна для текстильної промисловості.

Найбільшим сегментом ринку продукції з технічних конопель в Європі є каннабідіол (CBD), який в 2020 році становив 1,6 мільярда євро і

передбачається, що до 2030 року він досягне 8,7 мільярдів євро. Найбільші ринки CBD в Європі – це Німеччина і Великобританія.

Інші сегменти ринку продукції з технічних конопель в Європі включають конопляні пластики, конопляну вату і конопляний бетон. Ці сегменти мають меншу частку ринку, але також показують позитивну динаміку зростання [15, 16].

Насіння конопель є одним із найпопулярніших видів продукції коноплярства з точки зору експорту. Зараз українське насіння конопель сіють і переробляють по обидві сторони океану. Укладаються контракти та ведуться перемовини на постачання насіння в США, Уругвай, Іран, Китай, країни Балтії, Чилі, Італію та Колумбію [17].

За оціночними даними, вартість експорту насіння становить близько 0,5 млн дол. США на рік. Основний споживач протягом 2016-2018 років — Польща. У 2020 році український ринок також для себе відкрили США. Конопляну олію Україна наразі не експортує. За словами експертів ринку, простіше вивезти насіння як сировину і за кордоном виготовляти масло, що, у свою чергу, свідчить про брак переробних потужностей.

Варто звернути увагу, що співпраця європейських виробників з українськими постачальниками насіння має великі переваги, адже в країнах ЄС коноплярі мають можливість отримати бюджетні дотації як на вирощування, так і на переробку технічних конопель, розмір яких коливається від 200 до 600 євро за гектар.

Волокно з українських конопель експортується до країн Європейського Союзу (Нідерланди, Німеччина, Польща і т.п.), а також до Азербайджану, Білорусі та навіть Китаю. Проте обсяги такого експорту незначні (близько 100 т/рік). За оціночними показниками, вартість 1 кг конопляного волокна коливається в межах 0,5-0,7 дол/кг. Поряд з цим, за інформацією Олександра Ігнатюка (Асоціація «Українські технічні коноплі»), німецькі виробники проявляють зацікавленість у вітчизняній продукції та декларують наміри щодо

придбання конопляних волокон обсягом до 500 т. Загалом за 2023 рік було експортовано 40 тис. т. технічної коноплі та товарів з неї (табл.1.5)

Таблиця 1.5

Експорт технічної коноплі та товарів з неї в Європейських країнах та Україні за 2023 р.

Країна	Експорт технічної коноплі, т	Експорт товарів з технічної коноплі, тис. дол. США
Європейський Союз	45 000	250 000
Німеччина	12 000	60 000
Франція	8 000	40 000
Італія	6 000	30 000
Нідерланди	5 000	25 000
Іспанія	4 000	20 000
Польща	3 000	15 000
Чехія	2 000	10 000
Австрія	1 000	5 000
Україна	1 000	5 000
Всього	87 000	460 000

Джерело: складено за даними [18, 19].

Європейський Союз є лідером з експорту технічної коноплі та товарів з неї, з загальним обсягом експорту 45 000 тонн сировини та 250 мільйонів доларів США готової продукції.

Чотири країни ЄС - Німеччина, Франція, Італія та Нідерланди – домінують у цьому секторі, екпортуючи понад половину загального обсягу ЄС. Ці країни мають добре розвинену інфраструктуру для вирощування, переробки та експорту технічної коноплі, а також сильний попит на продукцію з цієї рослини.

Україна, хоча й має значний потенціал для розвитку експорту технічної коноплі, наразі експортує значно менше, ніж країни ЄС.

Обсяг експорту з України становить лише 1 000 тонн сировини та 5 мільйонів доларів США готової продукції. Це зумовлено низкою факторів:

- недосконалою законодавчою базою, яка обмежує вирощування та переробку технічної коноплі;
- недостатнім фінансуванням галузі;
- відсутністю добре розвиненої інфраструктури;
- низьким рівнем обізнаності про переваги технічної коноплі.

Однак існує значний потенціал для зростання експорту технічної коноплі та товарів з неї з України. Зокрема:

- уряд України вживає заходів щодо вдосконалення законодавчої бази та стимулювання розвитку галузі;
- зростає попит на продукцію з технічної коноплі на світовому ринку;
- українські виробники мають доступ до високоякісної сировини та кваліфікованої робочої сили.

Таким чином, при усуненні наявних проблем та за активної підтримки з боку держави Україна має всі шанси стати одним з провідних експортерів технічної коноплі та товарів з неї на світовому ринку.

Щодо імпорту, за оціночними даними його обсяг дуже незначний, а серед продукції, що ввозиться в Україну, офіційно фігурують конопляне волокно (обсягом до 5 тонн на рік) та пряжа з волокна конопель. У 2020 році обсяги імпорту дещо збільшились за рахунок постачання з Італії конопляного волокна (більше 10 т за результатами 9 міс. 2020 року) та пряжі з волокна конопель з Китаю (близько 1,2 т за 9 міс. 2020 року). Дані щодо імпорту технічної коноплі та товарів з неї були зібрані у таблиці 1.6 для подальшого аналізу.

Таблиця 1.6

Імпорт технічної коноплі та товарів з неї в Європейських країнах та Україні
за 2023 р.

Країна	Імпорт технічної коноплі, т	Імпорт товарів з технічної коноплі, тис. дол. США
Європейський Союз	50 000	300 000
Німеччина	15 000	75 000
Франція	10 000	50 000
Італія	8 000	40 000
Нідерланди	7 000	35 000
Іспанія	5 000	25 000
Польща	4 000	20 000
Чехія	3 000	15 000
Австрія	2 000	10 000
Україна	5 000	25 000
Всього	109 000	595 000

Джерело: складено за даними [20, 21].

Європейський Союз є одним з найбільших імпортерів технічної коноплі та товарів з неї у світі.

У 2023 році ЄС імпортував 50 000 тонн сировини та 300 мільйонів доларів США готової продукції. Цей обсяг імпорту значно перевищує експорт технічної коноплі з ЄС, який склав 45 000 тонн сировини та 250 мільйонів доларів США готової продукції.

Найбільшими імпортерами в ЄС є Німеччина, Франція, Італія та Нідерланди. Ці країни імпортують технічну коноплю та товари з неї з різних країн світу: Канада, Китай, США, Україна.

Україна також імпортує технічну коноплю та товари з неї, переважно з країн ЄС.

У 2023 році Україна імпортувала 5 000 тонн сировини та 25 мільйонів доларів США готової продукції. Імпорт технічної коноплі в Україну використовується для: задоволення внутрішнього попиту та переробки та реекспорту.

Загалом, імпорт технічної коноплі та товарів з неї є важливою частиною світового ринку. Цей ринок має значний потенціал для зростання в найближчі роки.

Як можна побачити, імпорт технічної коноплі та товарів з неї в країнах Європи є складним та динамічним процесом, який залежить від багатьох чинників.

Отже, технічна конопля може стати для багатьох господарств альтернативною культурою для вирощування. Якщо довести площі посівів технічних конопель в Україні до показників 120 тис. га, то український ринок тільки за рахунок виробництва насіння й соломи буде приносити прибуток у бюджет держави до 100 млн. дол. США. А отримання дозволу вирощування технічної коноплі для використання з терапевтичною метою дозволить легально заробляти у сотні разів більше.

Тому бізнес-ідея проекту з переробки технічної коноплі та льону для виготовлення тканини є актуальною, особливо в контексті зростаючого попиту на екологічно чисті та сталі продукти. Планується виготовлення тканини з технічної коноплі та льону. Вироби з таких тканин, відрізняються високою міцністю, довговічністю та екологічністю.

Технологія виробництва тканини з коноплі та льону:

1. Переробка рослин: спочатку рослини збираються та обробляються для відділення волокон від інших частин. Коноплі та льон мають високий рівень поглинання вуглецю та не потребують значної кількості води для вирощування [22].
2. Створення тканини: волокна будуть перетворюватися на пряжу, яка потім використовується для ткацтва тканин [22].

3. Пошиття товарів на замовлення: з готової тканини будуть шитися тюлі та скатертини на замовлення від різних установ, будь то ресторан або театр.

Переваги тканин з технічної коноплі порівняно з аналогами:

- Міцність та довговічність: тканина з технічної коноплі значно міцніша, ніж бавовняна або лляна. Вона стійка до розривів, стирання та вицвітання, що робить її ідеальною для одягу та інших виробів, які піддаються сильному зносу.
- Екологічність: вирощування технічної коноплі не вимагає використання хімічних пестицидів або добрив, а також вона поглинає більше вуглекислого газу з атмосфери, ніж інші сільськогосподарські культури. Це робить її екологічно чистим та стійким волокном.
- Гіпоалергенність: тканина з технічної коноплі м'яка та приємна на дотик, не викликає подразнення шкіри, тому вона підходить для людей з чутливою шкірою. Її антибактеріальні властивості також допомагають запобігти появі запалення та неприємного запаху.
- Здатність терморегуляції: Тканина з технічної коноплі володіє чудовою терморегуляцією, що робить її теплою взимку та прохолодною влітку. Її вологопоглинальні властивості також дозволяють їй швидко сохнути.
- Універсальність: тканина з технічної коноплі може використовуватися для виробництва широкого спектру одягу, аксесуарів, текстилю для дому та промислових товарів. Її міцність, довговічність та екологічність роблять її чудовим вибором для різних застосувань.

Ця бізнес-ідея має потенціал для розвитку, оскільки вона відповідає сучасним вимогам сталого розвитку та може привернути увагу екологічно свідомих споживачів. Крім того, вирощування та переробка конопель та льону можуть мати позитивний вплив на місцеву економіку та створення робочих місць [23].

1.2. Умови здійснення підприємницької діяльності в Україні

В Україні законодавчо дозволено вирощувати технічну коноплю з вмістом психоактивного компоненту тетрагідроканабінолу (ТГК) до 0,08 %. Для порівняння: у ЄС дозволений рівень ТГК у промислових коноплях становить 0,2 %, у США, Канаді та Китаї – 0,3 %.

Через занадтонизький дозволений вміст ТГК українські аграрні виробники не можуть повноцінно конкурувати на міжнародному ринку, оскільки не мають права використовувати більшість сортів технічної коноплі, зареєстрованих у світі.

Середня врожайність дозволених сортів технічної коноплі в Україні становить 1,5 тонни з га, а у Франції та Нідерландах – 8 тонн з га.

Щодо законів, ринок технічних конопель в Україні регулюється 29 актами, які були зібрані у додатку А.

Також можна порівняти дозвільний вміст ТГК в Україні та в Європі, щоб структурувати проблему з законодавством щодо технічної коноплі в Україні в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Дозвільний вміст ТГК в Україні та в Європі

Країна	Дозволений вміст ТГК, %
Україна	0,08
США	0,3
Канада	0,3
Китай	0,3
ЄС	0,2

Джерело: складено за даними [24].

Таким чином можна зробити висновок, що законодавство України сильно зарегульовує сферу виробництва з цієї технічної культури. Через занадто низький дозволений вміст ТГК українські аграрні виробники не можуть повноцінно конкурувати на міжнародному ринку, оскільки не мають права використовувати більшість сортів технічної коноплі, зареєстрованих у світі.

Щоб зрозуміти, що треба для підприємця, який буде пов'язувати свою діяльність з технічною коноплею, була розроблена таблиця, яка у додаток Б, з урахуванням цілей регулювання бізнес процесу та інструменти контролю.

Виходячи з зібраних даних у таблиці, основними вимогами для провадження діяльності є:

- ліцензія;
- дозвіл Національної поліції на використання об'єктів і приміщень;
- використання насіння сортів внесених до Державного реєстру сортів рослин України, не нижче II репродукції;
- сертифікат на насіння;
- звіти про посів, збирання та знищення рослинних залишків;
- для насінницьких посівів проведення експертного аналізу на вміст ТГК;
- треба написати та подати заяву для отримання квоти, де буде вказано на якій площі господарство вирощуватиме цю культуру. Таку заяву треба подати до 15 листопада кожного року, а для цього необхідно мати ліцензію.

Основними вимогами для отримання ліцензії є:

- кадри (керівник, спеціалісти);
- довідка закладу охорони здоров'я про відсутність психічних розладів у працівників;
- довідка МВС про відсутність у працівників не знятої чи непогашеної судимості;
- дозвіл Національної поліції на використання об'єктів і приміщень;

- копія документа, що підтверджує право власності на об'єкти на яких провадиться дана господарська діяльність;
- відомості про стан матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання;
- копія паспорта керівника здобувача ліцензії.

Щоб отримати ліцензію на вирощування конопель в Україні необхідно подати відпові дну заяву до Державної служби України з лікарських засобів і контролю за наркотиками. Щоб оформити таку заяву, як мінімум, необхідно мати зареєстровану юридичну особу, належно призначеного її керівника, відкритий банківський рахунок, телефонний номер та електронну пошту юридичної особи.

В умовах воєнного стану заяву та пакет документів можна подавати в електронній формі. Проте треба пам'ятати, що після закінчення воєнного стану всі ці документи необхідно буде подати в паперовому вигляді, інакше ліцензія може бути визнане дійсною.

Аналіз нормативних документів різних країн щодо вирощування промислових конопель дозволив виділити загальні вимоги для багатьох з них, а саме:

- сорт промислових конопель має бути занесений до реєстру сортів рослин, дозволених до вирощування у країні;
- персонал, залучений до вирощування промислових конопель, не повинен мати судимостей та наркотичної залежності;
- суб'єкт господарювання повинен мати свідоцтво про державну реєстрацію;
- має проводитись апробація посівів промислових конопель.

Також повинна надаватись інформація щодо адрес місць переробки продукції та її зберігання, строків зберігання та реалізації. Українським законодавством додатково висуваються такі вимоги:

- необхідність договору на охорону посівів, місць зберігання та переробки промислових конопель, якщо вміст ТГК у сорту, що вирощується, перевищує 0,08 %;
- наявність дозволу МВС на вирощування конопель;
- наявність висновків протипожежної охорони та санепідем станції щодо придатності приміщень юридичної особи;
- розташування посівів промислових конопель на відстані не менше ніж 1 км від шляхів державного сполучення.

Щодо КВЕДу, у виробництва тканини з технічної коноплі, підійде клас 13.20 [25].

Цей клас включає виробництво тканин (текстильних виробів). Тканини (текстильні вироби) можуть бути вироблені з різної сировини: шовку, вовни, інших волокон тваринного або рослинного походження, хімічних волокон, паперу, скловолокна тощо.

Цей клас включає:

- виробництво широких тканин із бавовняних, вовняних волокон, з волокон камвольного прядіння, шовкових волокон, зі змішаної штучної або синтетичної пряжі (поліпропілену тощо)
- виробництво інших широких тканин із льону, рами (китайської кропиви), коноплі, джуту, інших луб'яних волокон і спеціалізованої пряжі.

Цей клас також включає:

- виробництво ворсових або синельних тканин, махрових тканин, марлі тощо;
- виробництво тканин зі скловолокна;
- виробництво карбонідних і арамідних ниток;
- виробництво штучного тканого хутра.

Цей клас не включає:

- виробництво в'язаного та трикотажного полотна, клас 13.91;
- виробництво текстильних покриттів для підлоги, клас 13.93;

- виробництво вузьких тканин, клас 13.96;
- виробництво нетканих матеріалів, повсті й фетру, клас 13.99.

На останньому засіданні Кабінет Міністрів України дозволив суб'єктам господарювання, які займаються культивуванням конопель в Україні, зняти охорону з полів та інших об'єктів, де зберігається і переробляється ця технічна культура (2012 рік). Про це кореспонденту «ЗіБ» повідомив президент Асоціації «Українські технічні коноплі» Олександр Ігнатюк.

Відповідні зміни були внесені до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1026 «Про затвердження умов попередження розкраданню рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».

Зокрема з обов'язкових умов здійснення господарської діяльності з культивування технічної коноплі була виключена охорона об'єктів і приміщень, в яких культивуються, використовується і зберігається конопля і отримується з неї готова продукція.

Доцільність такої охорони, яка здійснювалася підрозділами Державної служби охорони при МВС, не раз піддавалася критиці, адже дозволені для культивування в нашій державі сорти конопель містять мізерну кількість тетрагідроканнабінолу (ТГК) - до 0,15%, а тому вилучити психотропні речовини з таких рослин загально доступними способами неможливо. У виході з цього розробили проект постанови Кабміну про внесення змін до Умов запобігання розкраданню рослин, включених до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, в якому, зокрема, передбачити норму, згідно з якою культивування рослин роду конопель для промислових цілей при використанні насіння, зібраного з сортів рослин, у висушеній соломі яких вміст ТГК не перевищує 0,08 відсотка, допускається без цілодобової охорони підрозділами охорони об'єктів та приміщень.

Таким чином, охорона полів технічної коноплі в Україні на сьогоднішній день залежить від рішення кожного виробника, який має враховувати свої

інтереси, можливості та ризики. Охорона полів технічних конопель може бути як корисним, так і непотрібним заходом, залежно від конкретної ситуації.

Охорона праці на підприємстві з обробки технічної коноплі повинна враховувати особливості цієї культури, такі як висока пожежо небезпечність, вплив волокон на дихальну систему, вібрація та шум обладнання, ризик травмування при роботі з ріжучими та рухомими частинами тощо [26, 27, 28]. Для забезпечення безпечних умов праці необхідно дотримуватися таких заходів:

- створити службу охорони праці на підприємстві та розробити положення, інструкції та інші акти з охорони праці [29];
- отримати ліцензію на вирощування та обробку технічної коноплі та дотримуватися встановлених квот та сортів [30];
- проводити регулярні навчання та інструктажі з питань охорони праці для всіх працівників;
- забезпечити наявність та використання індивідуальних та колективних засобів захисту, таких як респіратори, рукавиці, захисні окуляри, взуття тощо;
- обладнати робочі місця та приміщення системами вентиляції, освітлення, пожежогасіння, сигналізації, аварійного вимикання тощо;
- проводити атестацію робочих місць на відповідність нормам охорони праці та санітарно-гігієнічним вимогам;
- забезпечити медичний огляд працівників перед прийняттям на роботу та періодично під час роботи;
- реєструвати та розслідувати нещасні випадки на виробництві та вживати заходів щодо їх запобігання.

Процес реєстрації підприємства в Україні, яке займатиметься переробкою технічної коноплі та льону та виробництвом тканини з цих культур, включає кілька етапів:

1. Нотаріальне завірення статуту підприємства.

2. Подання пакету документів для реєстрації підприємства державному реєстратору.
3. Подання повідомлення про прийняття директора на роботу.
4. Отримання виписки про державну реєстрацію юридичної особи.
5. Реєстрація в податковій інспекції для постановки на облік як платника єдиного податку або ПДВ.

1.3. Вибір організаційно-правової форми та системи оподаткування для новостворюваного бізнесу

В Україні існує кілька організаційно-правових форм для ведення бізнесу, серед яких можна вибрати найбільш підходящу для підприємства з переробки технічної коноплі та льону. До таких форм належать: фізична особа - підприємець (ФОП), господарські товариства (такі як ТОВ або акціонерне товариство), кооперативи, приватні підприємства, громадські об'єднання [31].

Щодо системи оподаткування, в Україні існують дві основні системи: спрощена та загальна. Спрощена система оподаткування дозволяє сплачувати податки від загальних доходів без врахування витрат, що може бути вигідно для малого бізнесу. Загальна система оподаткування базується на даних бухгалтерського обліку і включає сплату ПДВ, податку на прибуток та інших податків і зборів [32, 33].

Вибір організаційно-правової форми та системи оподаткування залежить від багатьох факторів, включаючи розмір бізнесу, плановані обсяги виробництва, кількість засновників, інвестиційні потреби, а також довгострокових бізнес-цілей.

Враховуючи, що підприємство буде займатися переробкою та виробництвом, треба розглянути такий варіант – ТОВ з загальною системою оподаткування, оскільки це дасть більше можливостей для масштабування бізнесу та оптимізації податків.

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) часто вибирають для середнього та великого бізнесу, і ось чому воно може бути підходящим для підприємства з переробки технічної коноплі та виробництва тканини [34].

Щодо плюсів, можна виділити такі аргументи:

- Обмежена відповідальність: учасники ТОВ несуть відповідальність лише в межах своїх внесків у статутний капітал, що зменшує ризики особистих фінансових втрат.
- Гнучкість управління: ТОВ дозволяє гнучко налаштовувати структуру управління, що є корисним для адаптації до змін у бізнес-процесах.
- Інвестиційна привабливість: ТОВ може залучати інвестиції, випускаючи додаткові частки, що сприяє розширенню бізнесу.

Серед недоліків, товариства з обмеженою відповідальністю є такі:

- Бухгалтерський облік: необхідність вести повний бухгалтерський облік та звітність, що може потребувати додаткових витрат на бухгалтера.
- Податкове навантаження: загальна система оподаткування може призвести до вищого податкового навантаження порівняно зі спрощеною системою.

Вплив на діяльність підприємства буде таким:

- Розширення бізнесу: обмежена відповідальність та можливість залучення інвестицій дозволять підприємству безпечно розширюватися.
- Управління ризиками: буде змога краще управляти фінансовими ризиками, оскільки особисті активи учасників захищені.
- Професійний менеджмент: гнучкість управління дає можливість залучати професійних менеджерів для оптимізації виробничих процесів.

Враховуючи специфіку діяльності підприємства, ТОВ з загальною системою оподаткування може забезпечити необхідний баланс між гнучкістю управління, захистом від особистих фінансових ризиків та потенціалом для росту.

Ось детальніше про плюси та мінуси загальної системи оподаткування у таблиці 1.8:

Таблиця 1.8

Позитивні та негативні сторони загальної системи оподаткування

Організаційно-правова форма	Переваги	Недоліки	Вплив на підприємство
Загальна система	– Можливість віднесення витрат на зменшення податкового навантаження. – Відсутність обмежень за обсягами доходу.	– Більша кількість податків та складність ведення обліку. – Необхідність сплати ПДВ при досягненні певного обороту.	– Зменшення податків: можна буде оптимізувати податки, враховуючи витрати на сировину, обладнання, енергію тощо. – Масштабування: загальна система краще підходить для масштабування бізнесу, оскільки не обмежує ріст доходів.

Джерело: складено за даними [35].

Загальна система оподаткування може бути більш вигідною для підприємств, які займаються переробкою та виробництвом, оскільки вона дозволяє враховувати витрати на виробництво, що може значно зменшити податкове навантаження.

Ось порівняльна таблиця спрощеної та загальної системи оподаткування у таблиці 1.9:

Таблиця 1.9

Порівняння спрощеної та загальної системи оподаткування

Критерій	Спрощена система	Загальна система
Врахування витрат	Не дозволяє	Дозволяє
Обмеження доходу	Є обмеження	Немає обмежень
Складність обліку	Простіший	Складніший
ПДВ	Не сплачується до певного обороту	Сплачується при досягненні певного обороту

Джерело: складено за даними [36].

Загальна система оподаткування здається більш підходящою для підприємства, оскільки вона дозволяє враховувати витрати на переробку та виробництво, що є ключовим для зменшення податкового навантаження. Також, вона не обмежує розмір доходу, що є важливим для розвитку та розширення бізнесу. Водночас, слід бути готовим до більш складної системи обліку та можливості сплати ПДВ.

Висновки до розділу 1:

1. Планується відкриття підприємства, яке буде працювати за двома рівнями: переробка сировини та виробництво товару з неї. Буде виготовлятися тканина з технічної коноплі та льону, з вмістом таких полуфабрикатів, як бавовна, шовк та поліестер. Ринок є зарегульованим, але фермери та інші підприємства з переробки луб'яних культур мають інтерес до цього роду діяльності через перспективність технічної сировини: відновлюваність ґрунту, висока рентабельність рослин, висока якість продукції
2. Через законодавчі умови, переробним підприємствам дозволено використовувати технічну коноплю лише зі вмістом ТГК 0,08%, але підприємство буде співпрацювати з Інститутом луб'яних культур НААН, що дозволить звести до мінімуму перевірки через закупку якісного та зареєстрованого насіння. Підприємство буде працювати за КВЕДом 13.20, що дозволяє займатися як переробкою, так й виробництвом товарів.
3. Підприємство буде працювати як товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), тому що це забезпечить необхідний баланс між гнучкістю управління, захистом від особистих фінансових ризиків та потенціалом для росту. Системою оподаткування на підприємстві була обрана загальна, оскільки вона дозволяє враховувати витрати на виробництво, що може значно зменшити податкове навантаження.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ СТВОРЕННЯ ТЕКСТИЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

2.1. Аналіз ринку технічної коноплі, льону та їх переробки

Загалом, ринок одягу в Україні частково формується за рахунок виробів, що випускаються вітчизняними виробниками, але більшою мірою – за рахунок поставок з-за кордону. Вітчизняних виробників представлено за різними групами одягу: професійним, дизайнерським, діловим, верхнім, весільним та святковим, домашнім, кежуал тощо.

Щодо текстилю з суміші технічної коноплі та льону, в Україні існують виробники, які пропонують якісні та ексклюзивні речі з конопляного полотна. Це може включати шкарпетки, головні убори, верхній одяг, взуття для дому та інші вироби. Також існують компанії, які спеціалізуються на продажі та виробництві різних текстильних виробів з конопляного волокна.

Є вільна ніша, тому можна увійти на ринок, але треба розпочати з пошуку фермерів, щоб робити замовлення на вирощування технічної коноплі.

По-перше, треба самостійно купити насіння. Складання договору з фермером на вирощування технічної коноплі та льону-довгунцю вимагає уважного врахування багатьох аспектів, зокрема правових, агротехнічних та комерційних. Ось основні кроки:

1. Правові аспекти: потрібно мати всі необхідні ліцензії для вирощування технічної коноплі, оскільки це регулюється законодавством.
2. Вибір фермера: потрібно знайти фермера, який має досвід та ресурси для вирощування обраних культур. Важливо, щоб у фермера була належна техніка та знання агротехнічних вимог.
3. Умови договору: договір повинен містити чіткі умови щодо обсягів вирощування, якості продукції, термінів поставки, цін та умов оплати.

Також важливо визначити умови щодо агротехнічних заходів та відповідальності за недотримання технологій вирощування.

Законодавча база: договір повинен бути складений відповідно до чинного законодавства, зокрема Цивільного кодексу України, та містити всі істотні умови, які зазначені в статтях про договір підряду.

Нотаріальне посвідчення: за бажанням сторін договір може бути нотаріально посвідчений для надання йому додаткової юридичної сили.

Консультація з юристом: треба проконсультуватися з юристом, який спеціалізується на аграрному праві, для перевірки всіх аспектів договору перед його підписанням.

Сівооборот є важливим для підтримки здоров'я ґрунту, збільшення родючості та запобігання накопиченню шкідників та хвороб, які можуть вражати певні культури. Технічна конопля та льон-довгунець відіграють важливу роль у сівообороті через їхній позитивний вплив на структуру ґрунту та здатність покращувати його якість, зменшуючи потребу в гербіцидах та пестицидах.

Ось таблиця 2.1 важливих рослин для сівообороту, де вказано місце технічної коноплі та льону-довгунця:

Таблиця 2.1

Важливість технічної коноплі та льону-довгунця у сівообороті

Місце у сівообороті	Культура
1	Бобові (наприклад, горох, соя)
2	Злакові (наприклад, пшениця, кукурудза)
3	Технічна конопля
4	Коренеплоди (наприклад, буряк, морква)
5	Льон-довгунець
6	Пасльонові (наприклад, томати, картопля)

Джерело: складено за даними [37].

Ця таблиця є прикладом, і конкретний сівооборот може варіюватися залежно від місцевих умов та потреб господарства. Технічна конопля та льон-

довгунець можуть бути включені в різні етапи сівобороту, залежно від їхнього впливу на ґрунт та наступні культури.

Визначивши оптимальний сівоборот для технічної коноплі та льону-довгунця, важливо також зважити економічну вигоду їх вирощування. Як вже згадувалося, ці культури мають певні особливості, які впливають на ґрунт та наступні культури в сівозміні. Тому важливо не лише правильно їх чергувати, але й оцінити рентабельність їх вирощування.

Щодо рентабельності вирощування конопель, для отримання посівного матеріалу становить 112,5 %. При культивуванні рослин для подальшої переробки на волокно прибутковість може коливатись від 32% до 62%. Якщо ж використовувати сорти, що забезпечують можливість отримання двох видів продукції насіннєвого матеріалу та трести (для волокна), рентабельність може досягати 184%. Для наочності дані щодо рентабельності наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники рентабельності технічної коноплі

Частина рослини	Витрати, грн/га	Доходи, грн/га	Рентабельність, %
Насіння (для посадки)	10 000	22 500	112,5
Квіти	10 000	18 000	80
Листя	10 000	16000	60
Стебло	10 000	13 200 - 18 600	32-62
Коріння	10 000	11 000	10

Джерело: складено за даними [37]

За даними таблиці, рентабельність вирощування та переробки технічної коноплі в Україні варіюється від 10% до 112,5% залежно від частини коноплі. Найбільшу рентабельність має вирощування та переробка насіння, яке може використовуватися для харчування, кормів, олій та насіннєвого матеріалу. Найменшу рентабельність має вирощування та переробка кореня, який має обмежене застосування в медицині та косметичі.

Оцінивши рентабельність вирощування технічної коноплі, наступним кроком буде визначення місця розташування підприємства, яке буде займатися її переробкою.

Житомир, місто в Україні, має ряд переваг, які роблять його ідеальним місцем для такого підприємства:

1. Сприятливий клімат: житомирський клімат оптимально підходить для вирощування технічної коноплі. Тут достатньо опадів та сонячних днів, що забезпечує високу врожайність та якість сировини.

2. Розвинена інфраструктура: місто має добре розвинену транспортну мережу, залізничні та автомобільні дороги, що полегшує доставку сировини та готової продукції. Також у Житомирі є доступ до електроенергії, води та інших необхідних ресурсів.

3. Наявність кваліфікованих кадрів: у Житомирі розташовані кілька навчальних закладів, які готують фахівців з переробки технічної коноплі. Це дає можливість знайти кваліфікований персонал для роботи на підприємстві.

4. Підтримка з боку місцевої влади: місцева влада Житомира зацікавлена в розвитку виробництва технічної коноплі. Вона готова надавати підприємствам пільги та іншу підтримку.

5. Вигідне географічне положення: Житомир розташований недалеко від кордону з Європейським Союзом, що робить його зручним місцем для експорту готової продукції.

Зважаючи на всі ці фактори, Житомир є ідеальним місцем для розташування підприємства з переробки технічної коноплі. Вибір цього міста дозволить підприємству отримати ряд конкурентних переваг та успішно розвивати свій бізнес. Крім вищезазначеного, важливо також згадати про наступні моменти:

- наявність сировини: у Житомирській області вирощується значна кількість технічної коноплі, що забезпечує підприємство сировиною.
- попит на готову продукцію: в Україні та за кордоном зростає попит на продукцію з технічної коноплі.

- екологічні аспекти: переробка технічної коноплі є екологічно чистим виробництвом, що відповідає сучасним тенденціям.

Всі ці фактори роблять інвестиції в переробку технічної коноплі в Житомирі вигідними та перспективними.

Тому для підприємства буде куплятися виробниче приміщення в смт Макарів Макарівського р-ну Київської обл., вул. Ватутіна , 65, неподалік від Житомирської області для комфортної логістики, що показано на рисунку 2.1.

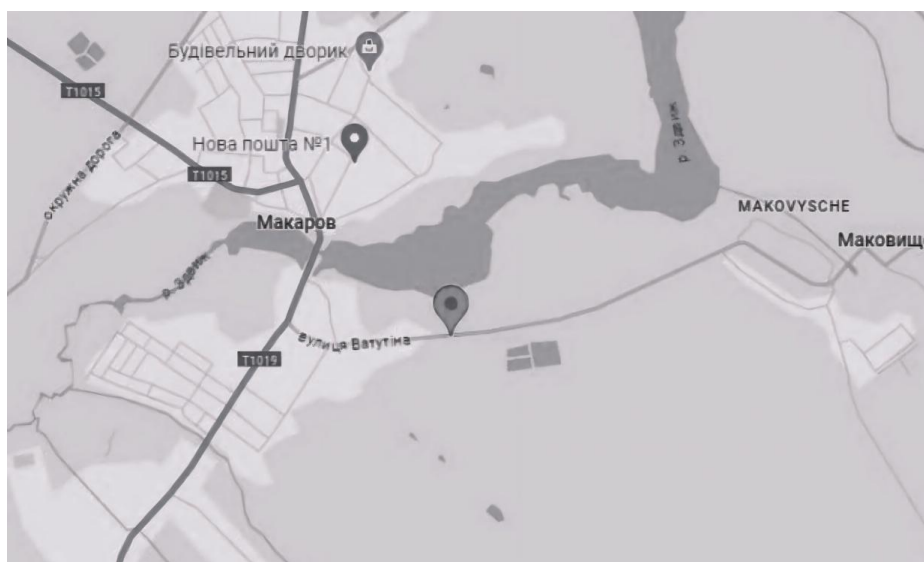

Рис. 2.1. Місце розташування новостворюваного підприємства на мапі

Джерело: складено за даними гугл мапи

Продавцем виступає виробничо-складський комплекс «Макаров» — новий активно будується складський і виробничий комплекс в Київській області [38].

Загальна площа об'єкту – 2500,0 кв. м. Складається із двох блоків з'єднаних між собою. Під'їзд асфальтне покриття. Проведено всі комунікації. Опалення у офісних блоках.

1. Виробничий блок/склад: площа – 2000 кв. м, висота стелі – 6 м.
2. Офісний блок: площа – 500 кв. м, висота стелі – 3 м.

Є можливість збільшення складських площ на 5000 кв. м. із зручними під'їзними шляхами. Пропозиція від власника. Без комісій.

Виробничо-складський комплекс «Макаров» розташований на території 5,951 га, обгороджений з усіх боків залізо бетонною огорожею. Площа всіх приміщень складає 14500 м² (в т. ч. виробничо-складські - 9650 кв. м). Охорона 24/7. Система контролю доступу. Відео спостереження. Зручні під'їзні шляхи автодороги Київ — Чоп М 06.

Комплекс «Макаров» забезпечений електроенергією по 3 категорії з незалежним харчуванням за 10 кВ від Макарівської п/ст 110/35/10кВ. Потужність – 2 трансформатори по 630 кВт кожен. Водопостачання забезпечується власною артезіанською свердловиною з дебітом 11 куб. м. за годину, глибина – 54 м. Водовідведення забезпечується каналізаційною насосною станцією на власні очисні порудип отужністю 1000 куб. м. на добу. Опалення: в офісній будівлі – автономне опалення (пелетний котел), у виробничо-складських приміщеннях – за рахунок побутових електро нагрівачів.

Об'єми приміщень на підприємстві з обробки технічної коноплі повинні відповідати вимогам пожежної безпеки, ергономіки, санітарії та комфорту працівників [39, 40, 41]:

- приміщення для зберігання сировини (сухих стебел коноплі) повинно мати площу не менше 100 м² та висоту не менше 3 м. Приміщення повинно бути сухим, чистим, захищеним від пожежі та гризунів. Сировина повинна зберігатися у пакетах або в'язках на піддонах або стелажах з відстанню не менше 0,5 м від стін та 1 м від стелі;
- приміщення для розривання та подрібнення сировини повинно мати площу не менше 50 м² та висоту не менше 3 м. Приміщення повинно бути оснащене системою вентиляції та пилозбірника, а також мати достатнє освітлення та електроживлення. Обладнання повинно бути розташоване з відстанню не менше 1 м від стін та 2 м одне від одного;
- приміщення для прядіння та ткання волокна повинно мати площу не менше 200 м² та висоту не менше 3 м. Приміщення повинно бути оснащене системою кондиціонування та вологонагрівання, а також мати

достатнє освітлення та електроживлення. Обладнання повинно бути розташоване з відстанню не менше 1 м від стін та 2 м одне від одного;

- приміщення для зберігання готової продукції (пряжі, тканини, виробів) повинно мати площу не менше 100 м² та висоту не менше 3 м. Приміщення повинно бути сухим, чистим, захищеним від пожежі та гризунів. Продукція повинна зберігатися у пакетах або коробках на піддонах або стелажах з відстанню не менше 0,5 м від стін та 1 м від стелі;
- приміщення для робітників (роздягальня, санвузол, їдальня, медпункт) повинно мати площу не менше 50 м² та висоту не менше 2,5 м. Приміщення повинно бути оснащене системою опалення, водопостачання, каналізації, а також мати достатнє освітлення та вентиляцію. Приміщення повинно бути обладнане необхідними меблями та інвентарем.

Приміщення 2000 кв. м. буде поділятися на сектори: переробка коноплі, прядіння та ткацтво. Склади будуть розміщуватися за логікою виробничого ланцюгу, тобто склад врожаю технічної коноплі буде розміщений з початку переробної лінії, склад готової продукції буде розміщений у кінці останньої лінії з ткацтва. З урахуванням мінімальних розмірів виробничих секторів та розмір приміщення (2000 кв. м. на виробництво та 500 кв. м. на робітників), на кожен сектор/приміщення буде виділено:

1. Приміщення для зберігання сировини: 600 кв. м.
2. Приміщення для розривання та подрібнення сировини: 700 кв. м.
3. Приміщення для прядіння та ткання волокна: 500 кв. м.
4. Приміщення для зберігання готової продукції: 200 кв. м.
5. Приміщення для робітників:
 - Роздягальня: 150 кв. м.
 - Санвузол: 50 кв. м.
 - Їдальня: 100 кв. м.

- Медпункт: 50 кв. м.
- Офіси: 150 кв. м.

Асортимент рулонів тканини з технічної коноплі може бути досить різноманітним, оскільки тканини можна класифікувати за різними критеріями, включаючи склад, щільність, тип волокна, і мету використання.

Тканина з технічної коноплі може бути різної щільності, фактури, кольору та м'якості, залежно від способу обробки волокон. Зазвичай рулон тканини з технічної коноплі та льону має ширину від 110 до 150 см².

Основні види тканини з технічної коноплі такі [42]:

- Льоноподібна тканина з технічної коноплі. Це тканина, яка нагадує льон за своїми властивостями та виглядом. Вона має грубу фактуру, високу міцність та добре проводить повітря. Ця тканина підходить для пошиття верхнього одягу, сорочок, штанів, суконь, спідниць, рушників, постільної білизни тощо.
- Джинсова тканина з технічної коноплі. Це тканина, яка імітує джинс за своїми властивостями та виглядом. Вона має синій або індиго колір, щільну фактуру та високу зносостійкість. Ця тканина підходить для пошиття джинсів, курток, жилетів, сумок, рюкзаків тощо.
- Муслінова тканина з технічної коноплі. Це тканина, яка має легку, прозору та дихаючу фактуру. Вона має натуральний або білий колір, м'яку та приємну на дотик поверхню. Ця тканина підходить для пошиття блуз, сорочок, платтів, хусток, шарфів тощо.

Тканина з технічної коноплі також може бути змішана з іншими тканинами, щоб поєднати їхні переваги та усунути недоліки. Деякі популярні суміші тканини з технічної коноплі такі [43]:

- Тканина з технічної коноплі та бавовни. Ця суміш поєднує міцність та довговічність тканини з технічної коноплі з м'якістю та зручністю бавовни. Ця тканина підходить для пошиття футболок, светрів, піжам, нижньої білизни тощо.

- Тканина з технічної коноплі та шовку. Ця суміш поєднує ніжність та розкіш шовку з унікальною м'якістю та стійкістю тканини з технічної коноплі. Ця тканина підходить для пошиття суконь, блуз, шарфів, хусток тощо.
- Тканина з технічної коноплі та лайоцелу. Лайоцел, також відомий як тенсел, - це целюозна тканина, яка виготовляється з деревної маси. Ця суміш поєднує екологічність та дихаючість тканини з технічної коноплі з гладкістю та драпіруванням лайоцелу. Ця тканина підходить для пошиття сорочок, платтів, спідниць, штанів тощо.

Треба використовувати всі різні варіації складу тканини, тому асортимент буде складатися з таких позицій які зібрані у таблиці 2.3:

Таблиця 2.3

Асортимент тканини з коноплі та льону

№	Назва тканини	Склад	Характеристика	Використання
1	2	3	4	5
Тканина для продажу				
1	Лляний полотно	100% льон	Міцна, зносостійка, гігроскопічна, екологічна, м'яка, приємна на дотик	Одяг, постільна білизна, скатертини, серветки, рушники
2	Конопляне полотно	100% технічна конопля	Міцна, зносостійка, антибактеріальна, екологічна, стійка до деформації	Одяг, сумки, рюкзаки, взуття, будівельні матеріали
3	Льон з бавовною	70% бавовна, 30% льон	М'яка, приємна на дотик, гігроскопічна, зносостійка, не линяє	Одяг, постільна білизна, рушники
4	Бавовняно-конопляно-лляна суміш	50% конопля, 40% бавовна, 10% льон	Міцна, зносостійка, гігроскопічна, екологічна, м'яка, приємна на дотик	Одяг, постільна білизна, рушники
5	Лляний поліестер	60% льон, 40% поліестер	Зносостійка, не мнеться, екологічна, м'яка, приємна на дотик	Одяг, домашній одяг, скатертини, серветки

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5
6	Бавовняно-конопляно-шовкова суміш	45% конопля, 35% бавовна, 20% шовк	Міцна, зносостійка, м'яка, приємна на дотик, розкішна	Одяг, аксесуари
7	Поліестер з коноплями та льоном	70% поліестер, 20% конопля, 10% льон	Практична, зносостійка, не мнеться, екологічна	Спортивний одяг, робочий одяг
8	Бавовняно-конопляно-поліестерова суміш	55% бавовна, 25% конопля, 20% поліестер	М'яка, зносостійка, не мнеться, екологічна, доступна за ціною	Одяг, постільна білизна, рушники
9	Шовково-ляно-поліестерова суміш	30% шовк, 30% льон, 40% поліестер	Розкішна, зносостійка, м'яка, екологічна, практична	Одяг, блузки, сукні, аксесуари
10	Конопляний поліестер	90% конопля, 10% поліестер	Міцний, зносостійкий, грубий	Робочий одяг, технічні текстилі
Тканина для виробництва товарів				
11	Конопляний шовк	60% конопля, 40% шовк	Легкий, прозорий, дихаючий	Тюлі
12	Ляний поліестер	60% льон, 40% поліестер	Міцний, зносостійкий	Скатертини

Джерело: складено автором

Згідно за таблицею 2.3 можна побачити, що на підприємстві буде виготовлятися 12 видів тканини: 10 видів тканин на продаж, 2 види тканини для пошиття товарів на замовлення – тюлі та скатертини. Щоб охопити більшу частину текстильного ринку були обрані такі склади тканин, щоб були покриті потреби клієнтів та споживачів.

Щоб порахувати собівартість вироблених товарів, треба спочатку визначити змінні витрати на виробництво. Вони складаються з вартості матеріалів, амортизаційних відрахувань та оплати праці. Розрахунок представлений у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Змінні витрати на виробництво продукції

№	Найменування товару	Вартість матеріалів, грн.	Амортизаційні відрахування, грн.	Оплата праці, грн.	Змінні витрати, грн.
Тканина					
1	Лляний полотно	4	2 113	7 083	9 200
2	Конопляне полотно	2	2 113	7 083	9 198
3	Льон з бавовною	9	2 113	7 083	9 205
4	Бавовняно-конопляно-лляна суміш	6	2 113	7 083	9 202
5	Лляний поліестер	8	2 113	7 083	9 204
6	Бавовняно-конопляно-шовкова суміш	35	2 113	7 083	9 231
7	Поліестер з коноплями та льоном	11	2 113	7 083	9 207
8	Бавовняно-конопляно-поліестерова суміш	10	2 113	7 083	9 206
9	Шовково-лляно-поліестерова суміш	52	2 113	7 083	9 248
10	Конопляний поліестер	4	2 113	7 083	9 200
Тканина для виробництва товарів					
1	Конопляний шовк	61	2 113	7 083	9 257
2	Лляний поліестер	9	2 113	7 083	9 205
Товари					
1	Тюль	61	2 113	7 083	9 257
2	Скатертина	9	2 113	7 083	9 205

Джерело: складено автором

Можна побачити, що найбільшу частку змінних затрат займає заробітна плата через великий штат робітників, що дуже сильно впливає на майбутню собівартість кінцевої продукції. Також не менш важливими є амортизаційні відрахування, які також впливають на кінцеві змінні витрати готової продукції.

Далі представлена таблиця 2.5, де надана структура собівартості майбутньої продукції.

Таблиця 2.5

Собівартість продукції

№	Найменування товару	Комунальні послуги, грн.	Змінні витрати, грн.	Загальна собівартість, грн.
Тканина				
1	Лляний полотно	4 228	9 200	13 428
2	Конопляне полотно	4 228	9 198	13 426
3	Льон з бавовною	4 228	9 205	13 433
4	Бавовняно-конопляно-лляна суміш	4 228	9 202	13 430
5	Лляний поліестер	4 228	9 204	13 432
6	Бавовняно-конопляно-шовкова суміш	4 228	9 231	13 459
7	Поліестер з коноплями та льоном	4 228	9 207	13 435
8	Бавовняно-конопляно-поліестерова суміш	4 228	9 206	13 434
9	Шовково-лляно-поліестерова суміш	4 228	9 248	13 476
10	Конопляний поліестер	4 288	9 200	13 428
Тканина для виробництва товарів				
1	Конопляний шовк	4 228	9 257	13 485
2	Лляний поліестер	4 228	9 205	13 433
Товари				
1	Тюль	4 228	9 257	13 485
2	Скатертина	4 228	9 205	13 433

Джерело: складено автором

Можна побачити, що витрати на придбання приміщення складають більшу частину собівартості. Після рахування собівартості треба визначити таку ціну на одиницю продукції, щоб не зазнати збитків та щоб товар був привабливим для клієнтів, тому треба зробити націнку. Для тканини з вмістом шовку буде використовуватися націнка в 110%, для тканини зі вмістом бавовни 105%, для тканин зі вмістом поліестеру 105%, та тканини з повним вмістом технічних культур 100% тощо. Для таких товарів як тюль та скатертина, буде

використана націнка у розмірі 150%. Розрахунки, які представлені в таблиці 2.6, будуть проведені з округленням десятків та одиниць до нуля.

Таблиця 2.6

Розрахунок ціни на одиницю продукції

№	Найменування товару	Ціна одиниці продукції, грн.
Тканина		
1	Ляний полотно	26 800
2	Конопляне полотно	26 800
3	Льон з бавовною	27 500
4	Бавовняно-конопляно-ляна суміш	26 800
5	Ляний поліестер	26 800
6	Бавовняно-конопляно-шовкова суміш	26 800
7	Поліестер з коноплями та льоном	27 500
8	Бавовняно-конопляно-поліестерова суміш	27 500
9	Шовково-ляно-поліестерова суміш	28 200
10	Конопляний поліестер	26 800
Тканина для виробництва товарів		
1	Конопляний шовк	28 200
2	Ляний поліестер	26 800
Товари		
1	Тюль	33 700
2	Скатертина	33 700

Джерело: складено автором

Згідно з таблицею 2.6, найдорожчими товарами є тюлі та скатертини, а найдешевшими виступила більша частина тканин, в суміші яких більшу частку займають технічні культури.

2.2. Оцінка внутрішніх конкурентних переваг бізнесу

Потенційні клієнти підприємства, що займається переробкою технічної коноплі та виробництвом з неї тканини, можуть бути досить різноманітними. Ось декілька категорій, які можуть бути зацікавлені у продукції:

1. Виробники одягу та аксесуарів: конопляна тканина цінується за свою міцність, зносостійкість та екологічність. Виробники, які фокусуються на створенні екологічного одягу, можуть бути зацікавлені у використанні конопляної тканини для створення сорочок, штанів, суконь, а також сумок та інших аксесуарів [44, 45].
2. Компанії, що виробляють домашній текстиль: завдяки своїм гіпоалергенним властивостям, конопляна тканина може бути використана для виробництва постільної білизни, рушників, штор та інших предметів домашнього вжитку.
3. Виробники взуття: конопляне волокно має властивість пристосуватися до навколишньої температури, що робить його ідеальним для виготовлення зручного та повітропроникного взуття.
4. Будівельні компанії: конопляні матеріали можуть бути використані у будівництві як екологічно чиста альтернатива традиційним матеріалам, наприклад, для утеплення будинків.
5. Виробники технічних матеріалів: такі як мотузки, брезенти, які вимагають високої міцності матеріалу [45].

Портрет споживачів **вашої** продукції може включати:

- Екологічно свідомі бренди та компанії, які прагнуть зменшити свій вплив на довкілля.
- Підприємства, що цінують натуральність та високу якість матеріалів.
- Компанії, які шукають інноваційні та стійкі до зношування матеріали.
- Виробники, що спеціалізуються на виготовленні товарів для активного відпочинку та подорожей, де важлива зручність та функціональність.

- Будівельні компанії, які використовують екологічні матеріали для створення здорових житлових просторів.

Ці клієнти шукають продукцію, яка не лише відповідає їхнім високим стандартам якості, але й відображає їхні цінності щодо сталого розвитку та екологічної відповідальності. Вони можуть бути зацікавлені у довгострокових партнерських відносинах, що забезпечують постійний попит на продукцію.

Щоб розробити конкурентні переваги, треба зробити конкурентний аналіз виробників текстилю з конопель та льону. Цей аналіз досліджує конкурентів для підприємства, яке виготовляє тканину з технічної коноплі та льону. Аналіз буде проводитися за такими ключовими критеріями: місце розташування, назва конкуренту, час знаходження на ринку, частка ринку, ціна товару або послуги, якість товару або послуги, додаткові послуги. Можна виділити 5 конкурентів для мого підприємства, та їх аналіз представлено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз конкурентів

	Hemp Ukraine	Ukrainian Hemp Association	EcoHemp	Hemp House	Hemp for Life
1	2	3	4	5	6
Місце розташування	Одеса, Україна	Київ, Україна	Львів, Україна	Івано-Франківськ, Україна	Херсон, Україна
Час знаходження на ринку	2 роки	5 років	3 роки	1 рік	4 роки
Частка ринку	5%	10%	7%	2%	6%
Ціна	Середня	Висока	Низька	Середня	Висока
Якість	Висока	Преміум	Середня	Висока	Преміум
Додаткові послуги	Виготовлення одягу на замовлення, консультації з модного дизайну	Сертифікація конопель, логістика, маркетинг	Оптові продажі тканин, консультації з вирощування конопель	Виготовлення меблів з конопель, декор з конопель	Виготовлення взуття з конопель, аксесуари з конопель

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6
Асортимент	Тканини з конопель та льону різної щільності та кольорів, одяг з конопель та льону	Тканини, аксесуари та одяг з конопель та льону преміум-класу	Тканини з конопель та льону оптом, нитки з конопель та льону	Тканини з конопель та льону для дому, меблі з конопель, декор з конопель	Тканини з конопель та льону преміум-класу, одяг з конопель та льону преміум-класу, взуття з конопель, аксесуари з конопель

Джерело: складено автором

Згідно з аналізом таблиці 2.7, Hemp Ukraine є основним конкурентом, маючи 5% частки ринку та пропонуючи тканини з конопель та льону середньої ціни та високої якості. Ukrainian Hemp Association має 10% частки ринку та пропонує тканини та одяг преміум-класу з конопель та льону. EcoHemp пропонує тканини з конопель та льону оптом за низькими цінами, маючи 7% частки ринку. Hemp House пропонує тканини з конопель та льону для дому, меблі та декор, маючи 2% частки ринку. Hemp for Life пропонує тканини та одяг преміум-класу з конопель та льону, взуття та аксесуари з конопель, маючи 6% частки ринку.

На основі аналізу конкурентів підприємству треба зосередитися на наступних аспектах:

- Розробка унікальної пропозиції: визначити, що відрізняє підприємство від конкурентів, і підкреслити цю відмінність у своїх маркетингових матеріалах та продуктах.
- Сфокусуватися на певній ніші: визначити певний сегмент ринку, на який підприємство буде орієнтуватися, і запропонувати продукти та послуги, які відповідають потребам цього сегмента.

- Запропонувати конкурентні ціни: визначити ціни конкурентів і запропонувати власні ціни, які є конкурентними, але й прибутковими.
- Інвестувати в маркетинг: розробити та реалізувати ефективну маркетингову стратегію, щоб підвищити обізнаність про бренд та залучити нових клієнтів.
- Забезпечити високу якість продукції: забезпечити високу якість продукції, щоб задовольнити очікування клієнтів та створити лояльність до бренду.
- Запропонувати додаткові послуги: запропонувати додаткові послуги, такі як виготовлення одягу на замовлення або консультації з модного дизайну, щоб збільшити прибуток та залучити нових клієнтів.

Однак, можна зробити деякі припущення про обсяг продажів на основі доступної інформації:

- Частка ринку: згідно з наданими даними, Hemp Ukraine має 5% частки ринку, Ukrainian Hemp Association - 10%, EcoHemp - 7%, Hemp House - 2%, а Hemp for Life - 6%. Це означає, що Hemp Ukraine продає більше тканин, ніж інші конкуренти, а Hemp House продає найменше;
- Розмір ринку: загальний розмір ринку тканин з конопель та льону в Україні невідомий. Однак, можна припустити, що він зростає, оскільки все більше людей стають екологічно свідомими та шукають стійкі альтернативи традиційним тканинам;
- Ціна: ціна тканини з конопель та льону може варіюватися залежно від складу, якості та бренду. Загалом, тканини Hemp Ukraine та Ukrainian Hemp Association є найдорожчими, а тканини EcoHemp - найдешевшими.

На основі цієї інформації можна припустити, що Hemp Ukraine продає близько 50 000 квадратних метрів тканини на рік, Ukrainian Hemp Association - близько 100 000 квадратних метрів, EcoHemp - близько 70 000 квадратних метрів, Hemp House - близько 20 000 квадратних метрів, а Hemp for Life - близько 60 000 квадратних метрів.

Щоб бути конкурентоспроможним підприємством, вам треба виготовляти та продавати обсяг тканини, який відповідає вашій частці ринку. Наприклад, якщо планується мати 10% частку ринку, потрібно буде виготовляти та продавати близько 100 000 квадратних метрів тканини на рік.

На основі даних про конкурентів можна описати наступні конкурентні переваги новостворюваного підприємства:

- Унікальна пропозиція: будуть пропонуватись унікальні суміші тканин та текстури, яких немає у конкурентів;
- Висока якість: будуть виготовлятись тканин найвищої якості, що дозволить позиціонуватись як преміум-бренд.
- Сфокусованість на ніші: буде зосередження на певному сегменті ринку, як стійка мода, тоюто одяг, що дозволить краще обслуговувати потреби цієї групи клієнтів.
- Місце розташування: є близькість до виробників сировини та низькі транспортні витрати.

На основі конкурентних переваг можна розробити детальний SWOT-аналіз для підприємства з переробки технічноїконоплі та виробництва з неї тканини. SWOT-аналіз надано у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

SWOT-аналіз підприємства

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1	2
– Висока міцність та довговічність конопляної тканини. – Екологічність виробництва: конопля не вимагає великої кількості пестицидів чи добрив. – Низькі витрати на вирощування порівняно з іншими текстильними культурами. – Відновлюваність ресурсу: конопля швидко росте та не виснажує ґрунт.	– Обмеження у законодавстві, що регулює вирощування та переробку конопель. – Недостатність сучасних переробних підприємств та технологій в Україні. – Висока конкуренція з боку інших культур та текстильних матеріалів. – Низька обізнаність споживачів про переваги конопляної тканини.

Продовження табл. 2.8

1	2
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
– Зростаючий попит на екологічні та органічні текстильні матеріали. – Розвиток нових ринків завдяки легалізації вирощування технічних конопель. – Інноваційні застосування конопляної тканини у різних галузях. – Державна підтримка та стимулювання виробництва технічних конопель.	– Стійкі стереотипи та негативне сприйняття конопель у суспільстві. – Зміни у законодавстві, які можуть посилити регуляції. – Коливання цін на сировину та готову продукцію. – Конкуренція з боку імпортованих дешевших текстильних матеріалів. – Військовий стан.

Джерело: складено автором

Цей аналіз може слугувати основою для розробки стратегій розвитку та вирішення поточних проблем підприємства. Важливо регулярно оновлювати SWOT-аналіз, щоб враховувати зміни у ринковому середовищі та внутрішньому стані підприємства.

Також треба розробити детальний PEST-аналіз для підприємства з переробки технічної коноплі та виробництва з неї тканини може включати наступні аспекти, які показані у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

PEST-аналіз підприємства

Політичні фактори (Political)	Економічні фактори (Economic)
– Законодавчі обмеження: потенційні зміни в законодавстві, що регулює вирощування та переробку конопель. – Торгові угоди: вплив міжнародних торгових угод на імпорт/експорт. – Державна підтримка: можливість отримання державних субсидій або пільг.	– Ринкові тенденції: зростання попиту на екологічні та органічні матеріали. – Вартість сировини: коливання цін на технічну коноплю та її вплив на виробничі витрати. – Курс валют: вплив курсу валют на імпорт сировини та експорт готової продукції.
Соціальні фактори (Social)	Технологічні фактори (Technological)
– Споживчі уподобання: зміна уподобань споживачів на користь натуральних та екологічних матеріалів. – Освітні кампанії: важливість інформування населення про переваги використання конопляної тканини. – Соціальна відповідальність: вплив на імідж та продажі.	– Інновації у виробництві: розробка нових технологій для ефективності виробництва. – Автоматизація процесів: автоматизація систем для зниження виробничих витрат. – Дослідження та розвиток: інвестиції в наукові дослідження для розширення можливостей застосування конопляної тканини.

Джерело: складено автором

PEST-аналіз допомагає підприємству зрозуміти зовнішні фактори, які можуть вплинути на його діяльність, та розробити стратегії для адаптації та використання можливостей, що виникають.

2.3. Формування витрат на відкриття текстильного виробництва

Відкриття текстильного виробництва - це складний процес, який потребує значних капіталовкладень. Для успішного старту та подальшого розвитку бізнесу важливо чітко розуміти структуру витрат та їх вплив на рентабельність підприємства. Цей пункт присвячений детальному аналізу витрат, пов'язаних з відкриттям та функціонуванням текстильного виробництва.

Треба розпочати з визначення ціни на реєстрацію підприємства. Витрати на реєстрацію (включаючи отримання дозвільної документації) ТОВ в Україні може починатися від 3000 гривень. Ця сума не включає офіційні платежі, збори та держмити. Якщо планується реєструвати ТОВ на загальній системі оподаткування, витрати на нотаріуса та кліше друку можуть скласти близько 2000 гривень.

Після реєстрації новостворюваного підприємства, розпочинається робота з пошуком та придбанням приміщення. На офіційному сайті власника приміщення, плата за виробниче приміщення в розмірі 2000 кв. м. складає 20 тис. грн. /кв. м., а плата за фісне приміщення у розмірі 500 кв. м. складає 10 тис. грн./кв. м. Тобто у сумі за 2500 кв. м. плата складе 45 млн. грн.

Перед тим як починати роботу, треба зробити ремонт у приміщеннях. Ремонт приміщення буде робити компанія ЕкоДімПолісся г. Житомир. Вона надає свої послуги у розмірі 500 грн/кв. м. Офісне приміщення складає 500 кв. м, тобто $500 \text{ кв. м.} * 500 \text{ грн/кв. м.} = 250\,000 \text{ грн.}$ Виробниче приміщення потребує лише косметичний ремонт, тому була обрана компанія СК "Буд Інвест", послуги якої за 1 кв. м. коштують 500 грн. У сумі на 2000 кв. м. ремонт буде коштувати 1 млн. грн.

Для переробки та виробництва тканини треба закупити велику кількість виробничого обладнання. Обладнання можна поділити за видами переробки сировини: заготівля сировини, первинна обробка, вторична обробка, виготовлення пряжі (ниток) та виготовлення тканини. Таким чином був складен список необхідного устаткування, який міститься у таблиці 2.10, де описано вид обладнання та його вартість.

Таблиця 2.10

Обладнання для виробництва тканини

Вид обладнання	Модель	Кількість, шт	Вартість одиниці, тис. грн.	Загальна вартість, тис. грн.
1	2	3	4	5
Переробка коноплі та льону				
Декортикатор для переробки коноплі та льону	TRA2404061	2	300	600
Лінія переробки конопель (після сушіння)	KON2106298	2	700	1 400
Сушарка для конопель (стаціонарна)	KON21062911	1	225	225
Виробництво тканини				
Пневматичний ткацький верстат	YC920	2	525	1 050
Комп'ютеризована швейна машина для шиття по контуру	Jack MS-100A+-95SSYX-F13	2	458,2	916,3
Лазерний верстат	FABRIC-2200 130 XLP	2	362	724
Ткацький верстат з високим натягом тканини	Jager	3	380	1 140
Шпулярник	SG250	3	550	1 650
Сновальний апарат	SM800	3	580	1 740

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5
Пристрій для перемотування ниток	KAIGU FFS-15	4	11,2	44,8
Плоттер	Spark Special A-185-2	2	100	200
Автоматична відрізна лінійка	Dayang DYDB-2 2.5м	3	39,6	118,8
Стрічкова розкрійна машина	Rexel R1000	3	300	900
Змотуючий пристрій	SHL-75	4	73,4	293,7
УСЬОГО				11 003

Джерело: складено автором

Провевши аналіз видів необхідного устаткування для ткацького виробництва за видами обробки сировини, було прийняте рішення спростити список обладнання та ідентифікувати станки не за приналежність до виду обробки, а за двома блоками виробництва: переробка сировини та виробництво тканини. Таким чином, можна побачити, скільки коштів піде на кожен блок виробництва.

Перед тим як закупити транспорт, треба врахувати вантажопідйомність авто. Максимальна вага 1 рулону тканини не більше 70 кг. Якщо враховувати середню вагу — близько 35 кг, то в 1 т може бути близько 28 рулонів тканини. Будуть куплятися вантажопасажирські автобуси з вантажопідйомністю 2 т, тобто за раз можна перевезти близько 56 рулонів тканини. Буде купуватися 2 автобуси на AutoRia моделі Ford Transit 2004 VI покоління на дизельному паливі. Одна вантажівка коштує 174 600 грн., 2 автобуси будуть коштувати 349 200 грн.

Бак такого автобуса містить 60 л палива, а 1 л дизельного палива коштує 52,80 грн. За 1 рік автобус буде проїжджати приблизно 100 км. Для розрахунку необхідної кількості палива є формула: об'єм другої заправки треба поділити на кілометраж, пройдений на першій заправці, та результат помножити на 100.

Таким чином виходить: $(60 \text{ л} : 8,3 \text{ км}) * 100 = 723 \text{ л палива}$, необхідного на 100 км. Тому за 1 рік на 1 автобус піде $723 \text{ л} * 52,80 \text{ грн.} = 38\,174 \text{ грн.}$ На 2 автобуси піде 76 348 грн. На 1 місяць затрати на паливо для 2 автобусів складуть 6 362 грн.

Для того, щоб порахувати необхідну кількість сировини на тканину, спочатку порахувати витрати сировини на багатоскладові тканини: насіння технічної коноплі, льону та необхідна кількість полу фабрикатів: бавовна, шовк, поліестер, а потім порахуємо необхідну кількість сировини на тюлі та скатертини.

Зробимо розрахунок площі одного рулону тканини за умови що довжина 50 метрів, а ширина: 1,5 метри:

$$\text{Площа} = \text{Довжина} * \text{Ширина} = 50 \text{ м} * 1,5 \text{ м} = 75 \text{ кв. м.}$$

Розрахунок сировини для різних видів тканин буде виглядати як площа тканини, на яку треба помножити відсоток сировини, яка є у складі. Місячний попит на сировину у тканині буде розраховуватися за умови, якщо в місяць виготовляється 200 рулонів тканини, тобто 16 рулонів на один вид тканини в місяць.

Потім, використовуючи дані про склад тканини, далі можна розрахувати потребу в кожному виді сировини в кілограмах на квадратний метр. Наприклад, для тканини 100% льону: $75 \text{ кг льону/рулон}$ треба поділити на $75 \text{ м}^2/\text{рулон} = 1 \text{ кг льону/м}^2$. Це треба помножити на річний попит на квадратні метри: $1 \text{ кг льону/м}^2 * 14\,400 \text{ м}^2/\text{рік} = 14\,400 \text{ кг льону/рік}$. Такі розрахунки треба зробити з усіма видами тканин. Таким чином буде розрахована як потрібна кількість сировини на 1 рулон, так і буде розрахован річний попит на сировину у кг. Розрахунки представлені в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Розрахунок кількості сировини для всіх видів тканин, кг

№	Вид тканини	Склад	Потрібна кількість сировини на 1 рулон тканини, кг	Річний попит на сировину, кг
1	Лляний полотно	100% льон	75	14 400
2	Конопляне полотно	100% технічна конопля	75	14 400
3	Льон з бавовною	70% бавовна 30% льон	52,5 22,5	10 080 4 320
4	Бавовняно-конопляно-лляна суміш	50% конопля 40% бавовна 10% льон	37,5 30 7,5	7 200 5 760 1 440
5	Лляний поліестер	60% льон 40% поліестер	45 30	8 640 5 760
6	Бавовняно-конопляно-шовкова суміш	45% конопля 35% бавовна 20% шовк	33,75 26,25 15	6 480 5 040 2 880
7	Поліестер з коноплями та льоном	70% поліестер 20% конопля 10% льон	52,5 15 7,5	10 080 2 880 1 440
8	Бавовняно-конопляно-поліестерова суміш	55% бавовна 25% конопля 20% поліестер	41,25 18,75 15	7 920 3 600 2 880
9	Шовково-лляно-поліестерова суміш	30% шовк 30% льон 40% поліестер	22,5 22,5 30	4 320 4 320 5 760
10	Конопляний поліестер	90% конопля 10% поліестер	67,5 7,5	12 960 1 440
11	Конопляний шовк	60% конопля 40% шовк	45 30	8 640 5 760
12	Лляний поліестер	60% льон 40% поліестер	45 30	8 640 5 760

Джерело: складено автором

Проаналізувавши таблицю, для виробництва тканини сумарно на 1 рік, потрібна така кількість сировини на всі види складу: технічна конопля – 56 160 кг, льон – 43 200 кг, поліестер – 31 680 кг, шовк – 12 960 кг, бавовна – 28 800 кг.

Для розрахунку необхідної кількості насіння конопель та льону спочатку потрібно знати норму висіву насіння на 1 гектар. Ця норма може варіюватися залежно від: сорту, умов вирощування та бажаної густоти посіву. Орієнтовно, враховуючи ці умови, норма висіву для обох культур складає: коноплі – 20-30 кг/га, льон – 40-50 кг/га.

Після цього, потрібно розрахувати загальну площу, яка планується для посіву у фермерів. Для цього, треба визначити середню врожайність з 1 гектара. В середньому врожайність технічної коноплі становить 1000-1500 кг/га, а врожайність льону становить 800-1200 кг/га.

Загальна площу, яку потрібно засіяти: для коноплі – $56\,160\text{ кг} / (1000\text{ кг/га}) = 56,16\text{ га}$; для льону – $43\,200\text{ кг} / (800\text{ кг/га}) = 54\text{ га}$.

Тепер можна розрахувати необхідну кількість насіння. Для коноплі – $56,16\text{ га} * 25\text{ кг/га} = 1\,404\text{ кг}$; для льону – $54\text{ га} * 45\text{ кг/га} = 2\,430\text{ кг}$.

Таким чином можна порахувати, скільки коштує потрібна сировина для виробництва тканини. Насіння технічної коноплі коштує 20-50 грн/кг, для льону ціна складає 30-70 грн/кг у Інституті луб'яних культур. Ціна на полуфабрикати складає: бавовна – 150 грн/кг, шовк – 2000 грн/кг, поліестер – 200 грн/кг у компанії AB Stock [46].

Тобто ціна на сировину складає:

- технічна конопля – $1\,404\text{ кг} * 30\text{ грн} = 42\,120\text{ грн.}$;
- льон – $2\,430\text{ кг} * 50\text{ грн} = 121\,500\text{ грн.}$;
- бавовна – $28\,800\text{ кг} * 150\text{ грн} = 4\,320\,000\text{ грн.}$;
- шовк – $12\,960\text{ кг} * 2000\text{ грн} = 25\,920\,000\text{ грн.}$;
- поліестер – $31\,680\text{ кг} * 200\text{ грн} = 6\,336\,000\text{ грн.}$

У таблиці 2.12 зібрані дані щодо вартості сировини та полу фабрикатів на 2 місяці. Також у таблицю були додані матеріали, які також потрібні у виробництві: картонні гільзи, на які буде намотуватися тканина для зберігання та продажу, а також поліетиленова упаковка, яка потрібна для захисту тканини від забруднення при зберіганні та транспортуванні. За умови виробництва 200

рулонів тканини в місяць, буде закуповуватися по 200 одиниць кожного найменування.

Таблиця 2.12

Вартість сировини для виробництва тканини за 2 місяці

Назва товару	Кількість	Вартість одиниці, грн.	Сума, тис. грн.
Сировина, кг			
Насіння технічної коноплі	234	30	7
Насіння льону	405	50	20
Матеріали, шт.			
Гільза картонна	400	15	6
Поліетиленова упаковка	400	20	8
Сировина, кг			
Нитки бавовни	4 800	150	720
Нитки шовку	2 160	2000	4 320
Нитки поліестеру	5 280	200	1 056
УСЬОГО			6 137

Джерело: складено автором

Таким чином, можна побачити, що більша частка коштів піде на полу фабрики, а саме на шовк, тому що він є одним з найдорожчих матеріалів. Однак можна зауважити, що тканина з вмістом шовку при оцінці собівартості вийде дорожче, ніж звичайна тканина.

Щодо витрат на придбання меблів, треба враховувати структуру приміщень на підприємстві. Із загального розміру адміністративного сектору підприємства (500 кв. м.) можна виділити три типа приміщень: офіс, їдальня та медичний пункт. Таким чином, треба закупити різні типи меблів, створивши для

зручності три таблиці. Список необхідних меблів для офісу надано а таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Розрахунок витрат на меблі для офісу

Назва товару	Кількість, шт.	Вартість 1 шт, тис.грн.	Сума, тис.грн.
Шафа	2	16	32
Тумбочка для документів	2	13	26
Тумбочка для оргтехніки	5	12	60
Письмовий стіл	5	12	60
Шафа для одягу	2	10	20
Диван	1	10	10
Стіл для відвідувачів	1	10	10
Крісло керівника	1	6	6
Крісло працівника	9	5	45
Кулер	1	2	2
УСЬОГО			271

Джерело: складено автором

Таким чином можна побачити, що офісне приміщення оснащується меблями як для роботи, так і для відпочинку, щоб забезпечити працівникам комфортні умови праці. Найдорожчим елементом затрат є шафа для документів, найдешевшим елементом є кулер для води. Загалом буде витрачено 271 тис. грн.

Далі за розподілом адміністративного сектору буде оснащуватися меблями їдальня через складність встановлення необхідних меблів, як консольний стіл, який вбудовується. Також будуть закуповуватися столи для зручноо приготування їжі та обідні столи. Повний список витрат на меблі для їдальні представлен в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Розрахунок витрат на меблі для їдальні

Назва товару	Кількість, шт.	Вартість, 1 шт	Сума, грн.
Консольний стіл	1	12	12
Обідний стіл	2	11	22
Барний стіл	1	10	10
Буфет	1	10	10
Сервант	1	9	9
Лавка	2	8	16
Барний стілець	2	5	10
Обідній стілець	4	3	12
УСЬОГО			101

Джерело: складено автором

Загалом буде витрачено 101 тис. грн., де найдорожчим елементом витрат виступає консольний стіл, та найдешевшим являється обідній стілець. За умовами охорони праці були обрані саме такі меблі, які представлені у таблиці.

За умовами охорони праці треба також зробити на підприємстві медичний пункт у випадку форс мажорних обставин на робочому місті: від поганого самопочуття до невеликих травм. Тому був створен список необхідних меблів для медичного пункту, у якому є все необхідне. Список представлений у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Розрахунок витрат на меблі для медпункту

Назва товару	Кількість, шт.	Вартість, 1 шт	Сума, грн.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Візка медичка	1	10	10
Стелаж	1	10	10

Продовження табл. 2.15

1	2	3	4
Шафа	1	8	8
Банкетка медична	1	8	8
Стіл	1	7	7
Крісло лікаря	1	6	6
Медичне крісло	2	5	10
УСЬОГО			59

Джерело: складено автором

Як можна побачити, на медичний пункт загалом витрати складають 59 тис. грн. через те, що це приміщення не є великим як офіс, та в ньому буде працювати лише дві людини. Але за медичними стандартами та умовами охорони праці медичний пункт оснащений всім необхідним для роботи.

Після закупівлі усіх необхідних меблів треба придбати необхідне обладнання для всього адміністративного сектору: техніка для офісу, устаткування для їдальні та медичні речі. Для угруповання всіх витрат було створено три таблиці. Витрати на придбання офісного обладнання представлені у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Розрахунок витрат на офісне обладнання

Назва товару	Кількість, шт.	Вартість, 1 шт	Сума, грн.
1	2	3	4
Комп'ютерний набір: монітор, системний блок, клавіатура, комп'ютерна миша	6	25	150
Проектор	2	18	36
Принтер	4	17	68
Сканер	4	15	60

Продовження табл. 2.16

Екран для презентації	2	10	20
Вайфай роутер	2	3	5
УСЬОГО			339

Джерело: складено автором

На все офісне обладнання витрати складають 339 тис. грн. через великий об'єм приміщення та великий штат саме офісних робітників, тому більшу частку витрат займають комп'ютери, що в сумі складає 150 тис. грн. Найдешевшим елементом витрат є вайфай роутери, які коштують лише 5 тис. грн. у сумі.

Список обладнання для їдальні не дуже великий, як можна побачити у таблиці 2.17 через те, що це приміщення за умов діяльності підприємства не є призначеним для ведення ресторанного бізнесу. Тому їдальня оснащена лише всім необхідним враховуючи умови охорони праці саме на ткацькому виробництві.

Таблиця 2.17

Розрахунок витрат на обладнання для їдальні

Назва товару	Кількість, шт.	Вартість, 1 шт	Сума, грн.
Витяжка	2	19	38
Холодильник	5	18	90
Електро плита	2	16	32
Посудомийна машина	2	16	32
Микровхвильовка	5	12	60
УСЬОГО			252

Джерело: складено автором

Як можна побачити, у списку є все необхідне для забезпечення працівників їжею, а саме: холодильники, електронні плити, посудомийні машини та мікрохвильовки. Для зберігання необхідних умов щодо чистоти повітря, будуть установлені витяжки, які є найдорожчими у списку – 19 тис. грн. за одиницю товару. Загалом буде витрачено 252 тис. грн.

Щодо медпункту, він буде забезпечений всім необхідним для лікування на місці, наприклад буде купуватися кушетка та необхідні медикаменти у спеціально зібрані аптечки. Таким чином був сформований список необхідного обладнання, наданий у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

Розрахунок витрат на обладнання для медпункту

Назва товару	Кількість, шт.	Вартість один., грн	Сума, грн.
Кушетка	1	18	18
Спеціалізована медична шафа	2	10	20
Тонometr	2	2	4
Стетоскоп	2	2	4
Аптечка	3	2	6
УСЬОГО			52

Джерело: складено автором

У таблиці можна також побачити необхідне обладнання для допомоги робітникам у вигляді тонометрів та стетоскопів. На все обладнання загалом буде витрачено 52 тис грн.

Після створення адміністративного сектору, треба забезпечити робітникам офісу доступ до Інтернету для виконання роботи. Серед всіх Інтернет провайдерів, саме Telekomsvit [47] надає вигідні послуги – інтернет зі швидкістю 500 мбіт/с, що буде коштувати 550 грн. на місяць.

Для ефективного відкриття бізнесу з виробництва тканини з технічної коноплі та льону, важливо розробити комплексний план рекламних заходів:

1. Дослідження ринку – аналіз ринку, щоб зрозуміти потреби цільової аудиторії та конкурентів.
2. Брендинг – логотип та фірмовий стиль, які будуть відображати особливості продукції.
3. Веб-сайт – професійний веб-сайт з інформацією про продукцію, контактними даними та можливістю онлайн-замовлення.
4. Соціальні мережі – активнее використання соціальних мереж для просування продукції та залучення потенційних клієнтів.
5. Рекламні матеріали – візитки та інші друковані матеріали.
6. PR-кампанія – прес-релізи та статті в профільних виданнях.
7. Прямий маркетинг – email-маркетинг для прямого звернення до потенційних клієнтів.

Компанія Median Ads [48] надає послуги підприємствам різного напрямлення діяльності. Перелічені вище необхідні заходи для реклами підприємства у цієї компанії будуть коштувати 50 000 грн.

Комплект охоронної сигналізації AjaxStarterKitCamPlus чорний з WiFi, 2G, 3G, 4G, Ethernet, фото верифікацією тривоги від фірми ShopSecurity коштує 16 800 грн. Сама служба охорони коштує 30 000 грн. на місяць.

Після встановлення сигналізації, треба також застрахувати підприємство на випадок різних обставин. Страхова компанія “Фенікс” надає послуги за таким страховим пакетом:

- пожежа, удар блискавки, вибух, падіння літальних апаратів або їх частин – ризики групи «А»;
- стихійні явища – злива, ураган, град, смерч і т.д. – ризики групи «В»;
- крадіжка зі зломом, грабіж, розбій або пошкодження (знищення) майна третіми особами – ризики групи «С»;
- пошкодження водою із-за аварії систем водопостачання, опалення, каналізації – ризики групи «Д».
- пошкодження через воєнні дії – ризики групи «Е».

Такий страховий пакет буде коштувати 300 000 грн. За рік, тобто 25 000 грн. За місяць.

У статтю витрат «інше» входять всі не великі витрати або такі, які не підходять під класифікацію вище описаних статей витрат.

Таким чином, розглянув всі можливі статті витрат, можна скласти структуру елементів стартового капіталу, щоб виявити необхідну суму коштів на відкриття підприємства. Вся інформація надана у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Структура елементів стартового капіталу

№	Статті витрат (елементи стартового капіталу)	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1	2	3	4
1	Витрати на реєстрацію (включаючи отримання дозвільної документації)	5	0,008
2	Придбання приміщення	45 000	68,5
3	Ремонт офісного приміщення	250	0,4
4	Ремонт виробничого приміщення	1 000	1,52
5	Придбання необхідного устаткування	11 000	16,8
6	Придбання транспорту	350	0,5
7	Транспортні витрати (за 2 місяці)	13	0,02
8	Придбання сировини, матеріалів, напівфабрикатів (за 2 місяці)	6 200	9,44
9	Витрати на придбання меблів адміністративного сектору	431	0,7
10	Витрати на придбання обладнання у адміністративних приміщеннях	643	10
11	Вартість підключення до Інтернету	550	0,8
12	Проведення рекламних заходів до відкриття бізнесу	50	0,08
13	Установка охоронної сигналізації	47	0,07
14	Страхування бізнесу	25	0,04
15	Інші	100	0,15

	У С Ь О Г О	65 664	100
	ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ		
1	Власні засоби	63 664	97
2	Кредити комерційних банків	2 000	3

Джерело: складено автором

Як можна побачити, найбільшою часткою витрат є придбання приміщення, що складає 68,5% з усього стартового капіталу.

Для відкриття підприємства враховується два засоби джерел фінансування: власні засоби та кредитні кошти. Власні кошти складаються з близько 63,6 млн. грн., а кредитні кошти складають 2 млн. грн. Планується брати кредит у Приватбанку. Була обрана програма «Доступні кредити 5-7-9» [49]. Умови кредитування: строк кредитування – 36 місяців; процентна ставка – 9% річних. В таблиці 2.20 представлений розрахований термін повернення кредиту.

Таблиця 2.20

Термін повернення кредиту

	Тіло кредиту, тис.грн.	9% за кредитом	Виплата тіла кредиту	Тіло кредиту	Сума	Залишок на балансі
1	2 000,00	33,33	200,00	1 800,00	233,33	5 279,07
2	1 800,00	30,00	200,00	1 600,00	230,00	10 561,47
3	1 600,00	26,67	200,00	1 400,00	226,67	15 847,20
4	1 400,00	23,33	200,00	1 200,00	223,33	21 136,27
5	1 200,00	20,00	200,00	1 000,00	220,00	26 428,67
6	1 000,00	16,67	200,00	800,00	216,67	31 724,40
7	800,00	13,33	200,00	600,00	213,33	37 023,47
8	600,00	10,00	200,00	400,00	210,00	42 325,87
9	400,00	6,67	200,00	200,00	206,67	47 631,60
10	200,00	3,33	200,00	0,00	203,33	52 940,67
11	0,00	0,00		0,00	0,00	58 453,07

Джерело: складено автором

Виходячи з даних у таблиці, можна побачити, що кредит буде повністю повернуто до банку менше ніж за 1 рік, тобто за 11 місяців, що говорить про бистрий розвиток підприємства.

Далі для розрахунку поточних витрат дуже важливо врахувати матеріальні витрати. Розрахунок матеріальних витрат представлений у таблиці 2.21.

Таблиця 2.21

Розрахунок матеріальних витрат за рік функціонування

Стаття матеріальних витрат	Кількість, одиниць	Ціна одиниці, грн.	Загальна сума за місяць, тис.грн.	Загальна сума за рік, тис.грн.
1. Насіння коноплі	117	30	3,5	42
2. Насіння льону	202,5	50	10,13	121,6
3. Нитки бавовни	2 400	150	360	4 320
4. Нитки шовку	1 080	2000	2 160	25 920
5. Нитки поліестеру	2 910	200	582	6 984
6. Гільза картонна	200	15	3	36
7. Поліетиленова упаковка	200	20	4	48
8. Страхування	1	25 000	25	300
9. Паливо	120	52,80	6,4	76,4
10. Канцелярські товари	10	800	8	96
11. Вода для кулеру	2	500	10	120
Інше	—	—	50	600
Усього	—	—	3 222	38 664

Джерело: складено автором

Виходячи з таблиці, можна побачити, що загальна сума матеріальних витрат за рік становить майже 39 млн. грн.

Наступним елементом поточних витрат є заробітна плата. Для цього треба скласти штатний розклад підприємства та порахувати заробітну плату. Розрахунки представлені в таблиці 2.22.

Таблиця 2.22

Штатний розклад створюваного СПД

Посада	Кількість посадових ставок	Оклад, тис.грн	Заробітна плата за місяць без ЄСВ, тис.грн	Заробітна плата за місяць з ЄСВ, тис.грн
Директор	1	35	28,2	35,9
Замдиректора	1	25	20,1	25,6
Референт	2	22	17,7	22,6
Бухгалтер	2	22	17,7	22,6
Помічник бухгалтера	4	20	16,1	20,5
Менеджер з продажу	1	20	16,1	20,5
Енергетик	2	30	24,2	30,8
Технолог	2	30	24,2	30,8
Прасувальник	5	25	20,1	25,6
Швач	5	25	20,1	25,6
Кравець	5	24	19,3	24,6
Контролер якості	2	24	19,3	24,6
Ткач	5	22	17,7	22,6
Прядильник	5	22	17,7	22,6
Лаборант	2	20	16,1	20,5
Оператор верстатів	5	23	18,5	23,6
Обробник сировини	5	23	18,5	23,6
Охоронник	2	18	14,5	18,5
Прибиральник	3	15	12,1	15,4
Двірник	2	12	9,7	12,3
Усього	61	457	367,9	468,8

Джерело: складено автором

Виходячи з таблиці, у підприємстві буде працювати 61 робітник. Фонд заробітної плати за рік функціонування підприємства планується у сумі 1 416,6 тис. грн.

Далі треба порахувати амортизаційні відрахування. Амортизаційні відрахування будуть розраховуватися прямолінійним методом. Розрахунок амортизаційних відрахувань подано у Додатку В.

Згідно Додатку В, амортизаційні відрахування до 5-го року функціонування підприємства становила 5 071,31 тис. грн., а з 6-го року сума амортизаційних відрахувань становила 5 044,77 тис. грн.

Після цього треба порахувати суму комунальних послуг, які також містяться у поточних витратах. Дані зібрані у таблиці 2.23.

Таблиця 2.23

Розрахунок витрат на комунальні послуги за місяць та за рік функціонування

СПД

Статті витрат	Одиниця виміру	Тариф, грн	Об'єм споживання	Сума за місяць, тис.грн	Сума за рік, тис.грн
Водопостачання	м ³	40	25 куб/мес	1	12
Електроенергія	1 кВт/год	7,50	10 тис. кВт/мес	75	900
Опалення	1 Гкал	1 521,21 грн/Гкал	500 Гкал	761	4 564
Зв'язок та Інтернет	1 ГБ	1,1	500 ГБ	0,55	6,6
Вивіз сміття	1 контейнер	4 000	2 контейнера	8	96
Усього	-	-	-	845,6	5 578,6

Джерело: складено автором

Загальні витрати на комунальні послуги, згідно таблиці, складають у рік 5 578,6 тис. грн. Ця сума була поражована враховуючи те, що за опалення треба платити не 12 місяців, а 6 місяців, згідно сезону опалювання.

Після розрахунків всіх необхідних даних, можна сформулювати загальні поточні витрати. Дані наведені у таблиці 2.24.

Таблиця 2.24

Загальні поточні витрати

№	Статті витрат	Сума, тис.грн., місяць	Сума, тис. грн, 2025 рік
1	Заробітна плата (з ЄСВ)	118,05	1 416,60
2	Матеріальні витрати	3 222	38 664
3	Амортизаційні відрахування	422,6	5 071,31
4	Комунальні послуги	464,9	5 578,60
5	Послуги охоронної фірми	30	360,00
6	Проведення рекламних заходів	2,5	30,00
7	Виплати за кредитом	15,3	183,30
8	Інші витрати	0,83	10,00
	УСЬОГО	4 276,18	51 313,81

Джерело: складено автором

Згідно таблиці, можна побачити, що за рік поточні витрати складуть більше 51 млн. грн. Це обумовлено низкою факторів, які можна проаналізувати, виділивши частку кожної статті витрат. Більша частина коштів зосередилась на матеріальних витратах, через попит підприємства велику кількість сировини.

Щоб порахувати майбутні доходи підприємства, треба спочатку розробити план реалізації продукції. Для цього була складена таблиця 2.25.

Таблиця 2.25

План реалізації продукції

Назва продукції	Ціна продукції, тис.грн	Обсяг виробництва в місяць		Обсяг виробництва в рік	
		одиниць	тис.грн	одиниць	тис.грн.
1	2	3	4	5	6

Продовження табл. 2.25

1	2	3	4	5	6
Лляний полотно	26,8	41	1 098,8	492	13 185,6
Конопляне полотно	26,8	41	1 098,8	492	13 185,6
Льон з бавовною	27,5	41	1 127,5	492	13 530
Бавовняно-конопляно- лляна суміш	26,8	41	1 098,8	492	13 185,6
Лляний поліестер	26,8	41	1 098,8	492	13 185,6
Бавовняно-конопляно- шовкова суміш	26,8	41	1 098,8	492	13 185,6
Поліестер ³ коноплями та льоном	27,5	41	1 127,5	492	13 530
Бавовняно-конопляно- поліестерова суміш	27,5	41	1 127,5	492	13 530
Шовково-лляно- поліестерова суміш	28,2	41	1 156,2	492	13 874,4
Конопляний поліестер	26,8	41	1 098,8	492	13 185,6
Тюль	33,7	41	1 381,7	492	16 580,4
Скатертина	33,7	41	1 381,7	492	16 580,4
Усього	—	500	13 894,9	5 904	166 738,8

Джерело: складено автором

Таким чином можна побачити, що за місяць роботи підприємство отримає прибуток 13 894,9 тис. грн., а за рік функціонування прибуток буде складати 166 738,8 тис. грн.

Далі, для того щоб порахувати економічні показники ефективності, треба дізнатися, які будуть доходи по роках з урахуванням інфляції. Таким чином будуть враховуватися ціни всі вироблені товари: тканина, тюлі та скатертини, з урахуванням майбутньої ціни по роках. Розрахунки представлені в таблиці 2.26.

Таблиця 2.26

Розрахунок доходів підприємства (тис. грн.)

	2025, тис. грн	2026, тис. грн	2027, тис. грн	2028, тис. грн	2029, тис. грн	2030 тис. грн	2031 тис. грн.	2032 тис. грн.	2033, тис грн
Тканина	53 208	58 529	64 382	70 820	77 902	85 692	94 261	103 687	114 056
Тюль	6 470	7 117	7 829	8 612	9 473	10 421	11 463	12 609	13 870
Скатертина	6 470	5 608	6 608	7 608	8 608	9 608	10 608	11 608	12 608
Усього	66 149	65 646	72 211	79 432	87 375	96 113	105 724	116 296	127 926

Джерело: сформовано автором

Можна побачити, що в перший рік функціонування підприємство отримає 66 149 тис. грн., а вже на п'ятий рік прибутки будуть складати вже 87 375 тис. грн. Таким чином можна зауважити, що підприємство буде отримати прибуток вище та вище.

Висновки до розділу 2:

1. Аналіз ринку показав, що технічна конопля займає перше місце в сівообороті, що говорить про востребуваність даної культури у фермерів, з якими можна заключати договори та вирощувати в них сировину для виробництва. Ситуація на ринку позитивна для відкриття власного виробництва.
2. Проаналізувавши конкурентів, можна скласти такі конкурентні переваги: будуть пропонуватись унікальні суміші тканин та текстури, яких немає у конкурентів, будуть виготовлятися тканин найвищої якості, що дозволить позиціонуватись як преміум-бренд та ін.
3. На відкриття текстильного підприємства знадобиться 63,6 млн. грн.. власних коштів та 2 млн. грн. кредитних коштів, що обумовлено запланованими великими виробничими потужностями: буде куплятися приміщення 2000 кв. м. на виробництво та 500 кв. м. на офіс, буде працювати 61 працівник на підприємстві, будуть закуповуватися станки для всі типів обробки сировини та виробництва тканини. Таким чином, підприємство буде виготовляти конкурентноспроможний продукт.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВІДКРИТТЯ ТЕКСТИЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

3.1. Прогнозування прибутку та оцінка економічної ефективності проєкта

Грошовий потік – це один з найважливіших показників фінансового стану підприємства, що відображає рух грошових коштів та їх еквівалентів за певний період часу. Він дає уявлення про те, скільки коштів генерує компанія в ході своєї діяльності, як вона їх використовує та чи вистачає їй їх для виконання своїх зобов'язань та досягнення цілей. Тому цей показник рахується майже найпершим серед всіх показників економічної ефективності.

Значення грошового потоку полягає в наступному:

- Оцінка фінансової стабільності: Додатний грошовий потік свідчить про те, що компанія має достатньо коштів для покриття своїх витрат, інвестування в ріст та повернення коштів інвесторам. Негативний грошовий потік може бути ознакою фінансових проблем, що потребують негайного вирішення.
- Прийняття управлінських рішень: Аналіз грошового потоку допомагає керівництву компанії приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування, фінансування, бюджетування та інших аспектів діяльності.
- Оцінка інвестиційної привабливості: Інвестори та кредитори використовують інформацію про грошовий потік для оцінки ризиків та потенційної прибутковості вкладення коштів у компанію.

Розрахунок грошового потоку представлений у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок прибутку та грошового потоку від функціонування бізнесу
за 2025 – 2034 рр.

Показники	За роками (грн)									
	1-ий рік	2-ий рік	3-ий рік	4-ий рік	5-ий рік	6-ий рік	7-ий рік	8-ий рік	9-ий рік	10-ий рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Виручка від реалізації продукції	166 73 8,80	183 41 2,68	201 75 3,95	221 92 9,34	244 12 2,28	268 534 ,50	295 387 ,96	324 926 ,75	357 419 ,43	393 161 ,37
2. ПДВ (до бюджету)	27 789 ,80	30 568 ,78	33 625 ,66	36 988 ,22	40 687, 05	44 755, 75	49231,3 2588	54 154, 46	59 569, 90	65 526, 89
3. Чистий дохід	138 94 9,00	152 84 3,90	168 12 8,29	184 94 1,12	203 43 5,23	223 778 ,75	246 156 ,63	270 772 ,29	297 849 ,52	327 634 ,47
4. Поточні витрати, у тому числі:	51312	56443, 2	62087, 52	68296, 272	75125, 8992	82638,4 8912	90902,3 3803	99992,5 7184	109991, 829	120991, 0119
% за кредитом	183,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
аморт	5 071, 31	5 071, 31	5 071, 31	5 071, 31	5 071,3 1	994,77	994,77	994,77	994,77	994,77
6. Фінансовий результат (прибуток/збиток)	87 637 ,00	96 400 ,70	106 04 0,77	116 64 4,85	128 30 9,33	141 140 ,26	155 254 ,29	170 779 ,72	187 857 ,69	206 643 ,46
7. Податок на прибуток	15 774 ,66	17 352 ,13	19 087 ,34	20 996 ,07	23 095, 68	25 405, 25	27 945, 77	30 740, 35	33 814, 38	37 195, 82
8. Чистий прибуток	71 862 ,34	79 048 ,57	86 953 ,43	95 648 ,77	105 21 3,65	115 735 ,02	127 308 ,52	140 039 ,37	154 043 ,31	169 447 ,64
9. Грошовий потік	76 933 ,65	84 119 ,88	92 024 ,74	100 72 0,08	110 28 4,96	116 729 ,79	128 303 ,29	141 034 ,14	155 038 ,08	170 442 ,41
10. Накопичений грошовий потік	76 933 ,65	161 05 3,53	253 07 8,28	353 79 8,36	464 08 3,32	580 813 ,11	709 116 ,40	850 150 ,54	1 005 1 88,62	1 175 6 31,03

Джерело: складено автором

Виручка була розрахована в таблиці 3.1 на 10 років роботи підприємства з урахуванням інфляції в 10%. За даними таблиці можна побачити, що обсяги реалізованої продукції поступово збільшуються з року в рік, що говорить про інтерес серед споживачів та налагоджене функціонування підприємства. За 10 років, від 2025 р. до 2034 р. виручка зросте більше ніж на 200 тис. грн. Далі треба поррахувати показники економічної ефективності проекту.

Показники економічної ефективності проекту – це система кількісних та якісних характеристик, що дають уявлення про доцільність та результативність

вкладення коштів у даний проект. Їх аналіз допомагає інвесторам та керівництву компанії приймати обґрунтовані рішення щодо реалізації проекту, оцінювати його ризики та потенційну вигоду.

Всі показники, як: чиста поточна вартість, індекс прибутковості, внутрішня норма прибутковості та термін окупності представлені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Показники економічної ефективності проекту

Показники економічної ефективності	1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік	5-й рік	6-й рік	7-ий рік	8-ий рік	9-ий рік	10-ий рік
1. Стартовий капітал	65 664,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Грошовий потік	76 933,65	84 119,88	92 024,74	100 720,08	110 284,96	116 729,79	128 303,29	141 034,14	155 038,08	170 442,41
3. Ставка дисконтування	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24	0,24
4. Чиста поточна вартість	-3 620,73	51 087,83	99 353,63	141 955,57	179 574,62	211 685,46	240 148,81	265 380,75	287 749,58	307 581,32
5. Внутрішня норма прибутковості	-	13,11	14,84	14,98	14,99	14,99	14,99	14,99	14,99	14,99
6. Індекс прибутковості	-0,06	0,78	1,51	2,16	2,73	3,22	3,66	4,04	4,38	4,68
7. Термін окупності	0,91	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено автором

Чистий приведений прибуток (NPV) – це сума дисконтованих чистих грошових потоків проекту протягом його розрахункового терміну життя. Він показує, скільки прибутку проект генерує з урахуванням часової вартості грошей. Чим вище NPV, тим більш привабливим є проект [50, стр. 157-158]. Чиста поточна вартість підприємства в перший рік була негативною, але надалі показник почав збільшуватися, вийшовши з мінусу вже на другий рік функціонування.

Індекс прибутковості (PI) – це співвідношення дисконтованих чистих грошових потоків проекту до суми інвестицій. Він показує, скільки грошей отримує інвестор на кожную вкладену гривню. $PI > 1$ свідчить про прибутковість проекту, $PI < 1$ – про його збитковість [50, стр. 170-171]. Незважаючи на те, що на другому році функціонування, показник дорівнює 0,78, то далі по роках можна побачити зріст цього показника, що говорить про те, що з третього року функціонування підприємство швидко дає прибуток.

Внутрішня норма прибутку (IRR) – це дисконтна ставка, при якій NPV проекту дорівнює нулю. IRR показує максимальну прибутковість, на яку може розраховувати інвестор. $IRR >$ дисконтна ставка свідчить про привабливість проекту [50, стр. 174-176]. IRR з NPV при ставці дисконтування 24% у -3,6 млн. грн. та NPV при такій ставці дисконтування складає майже 15% на другий рік функціонування та 15% на далі по роках, що свідчить про вигідність проекту у довгостроковій перспективі.

Термін окупності – це період часу, протягом якого сукупні чисті грошові потоки проекту стають невід'ємними. Він показує, скільки часу знадобиться, щоб інвестор повернув свої вкладення. Чим коротший термін окупності, тим більш ліквідним є проект [50, стр. 145]. Даний показник дорівнює 0,91 року, що свідчить про те, що підприємство окупається за 7,5 місяців.

3.2. Аналіз можливих ризиків та заходи щодо їх мінімізації

Аналіз можливих ризиків – це невід'ємна частина процесу планування та прийняття управлінських рішень на будь-якому підприємстві. Він дає можливість виявити потенційні загрози для успішного функціонування бізнесу, оцінити їх ймовірність та наслідки, а також розробити стратегії мінімізації або уникнення цих ризиків.

Важливість аналізу ризиків полягає в наступному:

- Запобігання втратам: завчасне виявлення та оцінка ризиків дозволяє вжити заходів для їх мінімізації, що може допомогти підприємству уникнути значних фінансових втрат, пошкодження репутації та інших негативних наслідків.
- Підвищення ефективності прийняття рішень: об'єктивна інформація про ризики, отримана в ході аналізу, допомагає керівництву компанії приймати більш обґрунтовані та зважені рішення щодо стратегії розвитку, інвестування, фінансування та інших аспектів діяльності.
- Підвищення конкурентоспроможності: підприємства, які проводять регулярний аналіз ризиків, в цілому більш підготовлені до будь-яких викликів та швидко адаптуються до ринкових умов.
- Підвищення інвестиційної привабливості: інвестори та кредитори приділяють значну увагу оцінці ризиків, пов'язаних з потенційними інвестиціями. Ретельний аналіз ризиків, проведений підприємством, може підвищити його інвестиційну привабливість та полегшити доступ до капіталу.

Існує декілька методів проведення аналізу ризиків:

1. Метод ідентифікації ризиків: цей метод ґрунтується на виявленні та описі всіх можливих ризиків, з якими може зіткнутися підприємство.
2. Метод оцінки ймовірності ризиків: Цей метод полягає в оцінці ймовірності виникнення кожного з ідентифікованих ризиків.

3. Метод оцінки наслідків ризиків: цей метод ґрунтується на оцінці фінансових та нефінансових наслідків кожного з ідентифікованих ризиків.

4. Метод розробки стратегій мінімізації ризиків: цей метод полягає в розробці стратегій мінімізації або уникнення ризиків.

Результатом аналізу ризиків є звіт, який містить: перелік ідентифікованих ризиків, оцінку ймовірності та наслідків кожного ризику та розроблені стратегії мінімізації ризиків.

Для того щоб підготуватися до можливих ризиків, треба скласти реєстр ризиків проекту. Вся інформація представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Реєстр ризиків проекту з переробки технічної коноплі, льону та виробництва з цих культур тканини

Номер ризику	Опис	Оцінка ймовірності	Оцінка впливу	Інтегральна оцінка	Стратегія	Дії
1	2	3	4	5	6	7
1	Зміна законодавства	8	10	80	Моніторинг	Відстеження законодавчих змін
2	Нестабільність цін на сировину	6	9	54	Диверсифікація	Укладення довгострокових контрактів
3	Технічні несправності	5	7	35	Технічне обслуговування	Регулярні перевірки
4	Конкуренція на ринку	9	7	63	Диференціація	Розробка унікальних складів тканини
5	Імпортозалежність обладнання	9	10	90	Локалізація	Інвестиції в місцеве виробництво
6	Зміни в попиті	5	6	30	Гнучкість	Аналіз трендів
7	Шкідники	2	9	18	Профілактика	Біологічні методи захисту
8	Волатильність валютних курсів	4	8	32	Хеджування	Використання фін інструментів

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5	6	7
9	Затримки в поставках	6	6	36	Резервні запаси	Створення запасів сировини
10	Недостатність кваліфікованих кадрів	9	9	81	Навчання	Програми професійного розвитку
11	Пожежі та стихійні лиха	2	10	20	Страхування	Застосування заходів безпеки
13	Недостатня якість сировини	3	8	24	Контроль якості	Перевірка постачальників
14	Екологічні регуляції	5	9	45	Екологічна відповідальність	Впровадження екологічних стандартів

Джерело: складено автором

Виходячи з даних таблиці можна побачити, що найвпливовішими ризиками для новостворюваного підприємства є:

- зміна законодавства;
- нестабільність цін на сировину;
- конкуренція на ринку;
- імпортозалежність обладнання;
- недостатність кваліфікованих кадрів;
- екологічні регуляції.

Щоб краще проаналізувати загрози, треба обрати наймовірніші та небезпечні для підприємства та зробити їх порівняльний аналіз. Таким чином був створен рисунок 3.1, в якому порівнюються шість ключових ризиків для підприємства.

Пелюсткова діаграма допомагає наочно продемонструвати порівняння різних показників або явищ. За допомогою шкали від 0 до 100, присвоївши свій показник кожному явищу, можна таким чином зробити візуальне порівняння.

Рис. 3.1. Детальний аналіз найвпливовіших ризиків для підприємства:

1. **Зміна законодавства (80 б.):** Законодавство, що регулює вирощування та використання технічної коноплі, може змінюватися, що може призвести до збільшення витрат або навіть заборони діяльності. Щоб зменшити цей ризик, підприємство може вести активну роботу з лобіювання своїх інтересів у законодавчих органах та бути в курсі всіх можливих змін в законодавстві.
2. **Нестабільність цін на сировину (54 б.):** Ціни на технічну коноплю можуть коливатися через зміни в урожайності, попиту та пропозиції на ринку. Щоб зменшити цей ризик, підприємство може укласти довгострокові контракти на поставку сировини за фіксованою ціною.
3. **Конкуренція на ринку (63 б.):** Нові гравці можуть вийти на ринок з аналогічною продукцією або існуючі конкуренти можуть знизити ціни. Щоб зменшити цей ризик, підприємство може працювати над покращенням якості своєї продукції, розробкою унікальних складів тканини та активною маркетинговою кампанією.

4. Імпортозалежність обладнання (90 б.): Якщо обладнання для виробництва тканини імпортується, зміни в валютних курсах або торговельній політиці можуть збільшити витрати. Щоб зменшити цей ризик, підприємство може розглянути можливість закупівлі обладнання вітчизняного виробництва або розробки власного обладнання.
5. Недостатність кваліфікованих кадрів (81 б.): Недостатність кваліфікованих працівників може призвести до зниження якості продукції та продуктивності праці. Щоб зменшити цей ризик, підприємство може інвестувати в навчання своїх працівників та приваблювати талановитих спеціалістів конкурентоспроможною зарплатою та перспективами кар'єрного росту.
6. Екологічні регуляції (45 б.): Строгі екологічні регуляції можуть призвести до збільшення витрат на виробництво. Щоб зменшити цей ризик, підприємство може впровадити екологічно чисті технології, зменшити відходи виробництва та використовувати вторинну сировину. Крім того, підприємство може отримати сертифікацію ISO 14001, що підтверджує його відповідність міжнародним стандартам управління довкіллям.

Враховуючи всі ці ризики, важливо мати чіткий план управління ризиками, що включає в себе моніторинг, оцінку та мінімізацію кожного з них. Такий план допоможе підприємству адаптуватися до змінних умов та забезпечити його стабільність та прибутковість.

Далі треба проаналізувати стейкхолдерів проекту, щоб розуміти, які ризики можуть бути у підприємства не тільки ззовні, але й неподалік. Для цього були обрані стейкхолдери різної місцевості впливу: внутрішні та зовнішні. Також стейкхолдери розподілені за рівнем впливовості: лідируючі, нейтральні, пасивні, антагоністи, непроінформовані.

Всі дані представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Стейкхолдери проекту

№	Ім'я стейкхолдера	Внутрішній/зовнішній	Рівень	Рівень (бал)	Вплив на проект (бал)	Загальна оцінка	Що йому потрібно чи які є заперечення?	Що від нього потрібно?	Ризик
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Власник підприємства	внутрішній	лідуючий	5	5	10	прибуток, стабільність, розвиток бізнесу	стратегічне керівництво, інвестиції	відсутність стратегічного керівництва, можливі фінансові проблеми
2	Директор підприємства	внутрішній	лідуючий	5	5	10	ефективне управління, виконання цілей	управління діяльністю підприємства, прийняття рішень	відсутність ефективного управління
3	Робітники з пошиття тканини	внутрішній	нейтральний	3	4	7	стабільна зарплата, безпечні умови праці	висока продуктивність	зниження продуктивності
4	Ремонтувальники станків	зовнішній	нейтральний	3	4	7	безпечні умови праці, чіткий графік роботи	швидке і якісне обслуговування та ремонт обладнання	збої в обладнанні, затримки в ремонті
5	Бухгалтер	внутрішній	підтримуючий	4	4	8	чітка інформація про фінансові операції	точність у веденні бухгалтерії, своєчасні звіти	помилки в бухгалтерії, проблеми з фінансовою звітністю
6	Постачальники насіння	зовнішній	непроінформовані	3	3	6	своєчасна оплата, стабільний попит	якісна насіння, своєчасна доставка	проблеми з поставками
7	Постачальники обладнання	зовнішній	непроінформовані	4	5	9	своєчасна оплата, стабільний попит	якісне обладнання	проблеми з поставками
8	Постачальники швачних машин	зовнішній	непроінформовані	3	4	7	своєчасна оплата, стабільний попит	якіснішвацьні машини	погіршення якості машин

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	Страховальні агентства	зовнішній	нейтральний	3	3	6	оплата за поліси, мінімізація ризиків	захист від фінансових криз, своєчасна виплата страхових виплат	відсутність захисту від фінансових криз, проблеми з виплатами
10	Рекламні агентства	зовнішній	нейтральний	3	3	6	оплата за послуги, чіткі вимоги	ефективні рекламні кампанії, приваблення нових клієнтів	неуспішні рекламні кампанії, проблеми з привабленням нових клієнтів
11	Клієнти	зовнішній	Лідуючі	5	5	10	якісний продукт, доступні ціни	покупка продукції, позитивні відгуки	зниження продажів, втрата репутації

Джерело: складено автором

Таким чином можна побачити, що кожен стейкхолдер є дуже важливим як для роботи підприємства, так і може йому нашкодити. Тому треба робити такі аналізи, щоб в майбутньому запобігати ризиків, пов'язаних з ними.

Розпис етапів реалізації підприємства до його відкриття – це невід'ємна частина процесу створення бізнесу. Він дає можливість чітко структурувати процес, визначити ключові завдання та терміни їх виконання, а також оптимізувати використання ресурсів.

Важливість розпису етапів реалізації полягає в наступному:

- Підвищення організованості: чіткий план дій допомагає уникнути хаосу та плутанини, а також забезпечує послідовність та своєчасне виконання всіх необхідних завдань.
- Економія часу та ресурсів: завчасне планування дозволяє використовувати час та ресурси максимально ефективно, що може допомогти заощадити кошти та уникнути помилок.

- Підвищення шансів на успіх: добре спланований процес реалізації проекту значно збільшує шанси на його успішне завершення та відкриття підприємства в заплановані терміни.

Одним з найпоширеніших методів планування етапів реалізації проекту є діаграма Ганта. Для того щоб її створити, треба розписати етапи реалізації підприємства. Ця інформація надана у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Етапи реалізації підприємства

Назва етапу	Початок	Тривалість	Кінець
Задача #1 Розробка плану	01.09.2024	14	15.09.2024
Задача #2 Пошук фінансування	15.09.2024	28	13.10.2024
Задача #3 Вибір місця розташування	15.09.2024	21	06.10.2024
Задача #4 Оформлення документів	06.10.2024	28	03.11.2024
Задача #5 Ремонт приміщень	15.09.2024	42	27.10.2024
Задача #6 Пошук постачальників	15.09.2024	28	13.10.2024
Задача #7 Закупівля товарів	13.10.2024	14	27.10.2024
Задача #8 Найм персоналу	13.10.2024	28	10.11.2024
Задача #9 Навчання персоналу	10.11.2024	14	24.11.2024
Задача #10 Маркетингова стратегія	15.09.2024	28	13.10.2024
Задача #11 Рекламна кампанія	13.10.2024	29	31.10.2024
Задача #12 Виробництво товару	01.11.2024	29	30.11
Задача #13 Підготовка до відкриття	01.12.2024	29	30.12.2024
Задача #14 Відкриття магазину	31.12.2024	1	01.01.2025

Джерело: складено автором

Можна побачити, що підготовка до відкриття підприємства триває півроку, тому підприємство відкривається з початку 2025 року. Але така тривалість підготовки зумовлена складністю та розмірами майбутнього виробництва. Тому для наочного прикладу була зроблена діаграма Ганта, яка подана у рисунку 3.2.

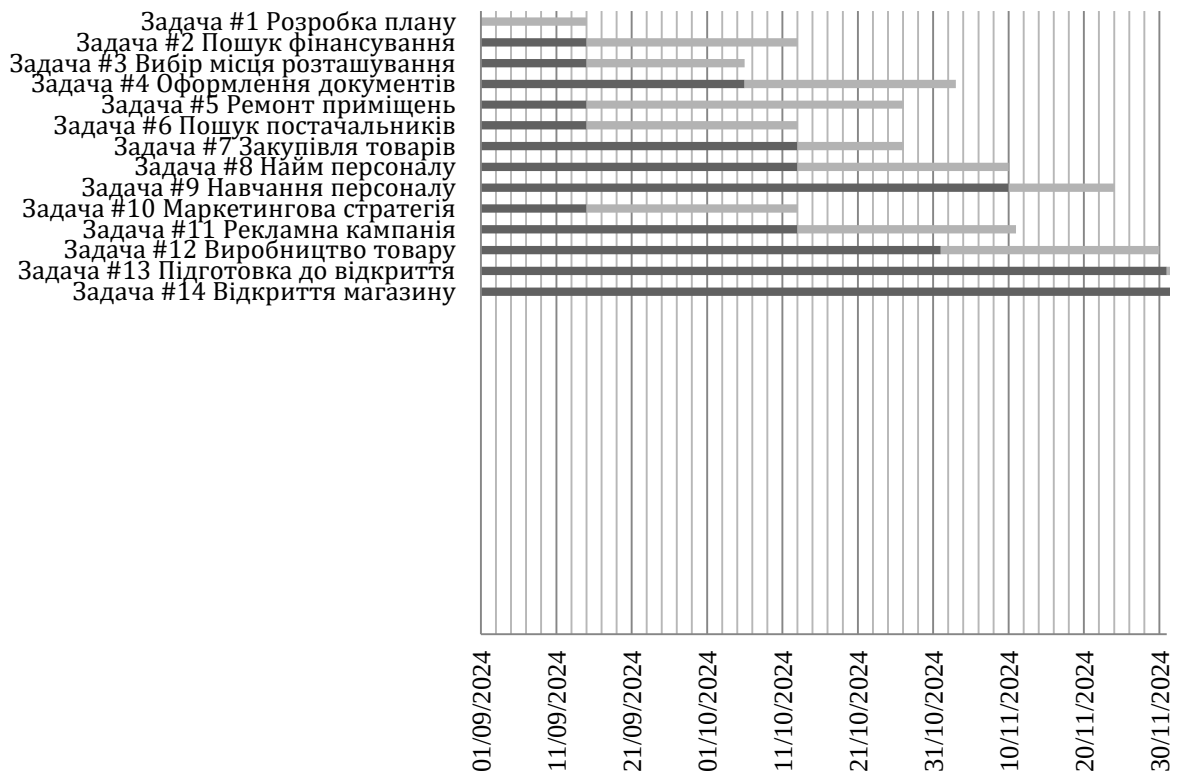

Рис. 3.2. Діаграма Ганта

Джерело: складено автором

Діаграма Ганта – це графічне зображення плану проекту, де на горизонтальній осі відкладено час, а на вертикальній – завдання проекту. Кожному завданню відповідає горизонтальний відрізок, довжина якого відповідає тривалості його виконання.

Діаграма Ганта дає можливість:

- наочно уявити план проекту та його структуру;
- визначити критичні завдання проекту;
- відстежувати хід виконання проекту та вносити необхідні корективи;
- координувати роботу різних учасників проекту.

З рисунку можна побачити, що всі етапи були раціонально розподілені для ефективної підготовки до відкриття підприємства.

Висновки до розділу 3:

1. Проаналізувавши економічні показники ефективності проекту, підприємство вважається прибутковим, тому що:
 - чиста поточна вартість підприємства в перший рік була негативною, але надалі показник почав збільшуватися, вийшовши з мінусу вже на другий рік функціонування;
 - на другому році функціонування, показник дорівнює 0,78, але далі по роках можна побачити зріст цього показника, що говорить про те, що з третього року функціонування підприємство швидко дає прибуток;
 - IRR з NPV при ставці дисконтування 24% складає 15% на на другий рік функціонування та на далі по роках, що свідчить про вигідність проекту у довгостроковій перспективі;
 - термін окупності дорівнює 0,91 року, що свідчить про те, що підприємство окупається за 7,5 місяців.
2. Для новостворюваного підприємства серед серйозних ризиків можна виділити: зміна законодавства, нестабільність цін на сировину, конкуренція на ринку, імпортозалежність обладнання, недостатність кваліфікованих кадрів та екологічні регуляції. Але були знайдені рішення щодо мінімізації цих ризиків, зробивши реєстр для подальшого аналізу. Щодо планування відкриття бізнесу, був досліджен метод з використанням діаграми Ганта, завдяки якому був раціонально спланован кожен етап реалізації підприємства.

ВИСНОВКИ

1. Планується відкриття підприємства, яке буде працювати за двома рівнями: переробка сировини та виробництво товару з неї. Буде виготовлятися тканина з технічної коноплі та льону, з вмістом таких полуфабрикатів, як бавовна, шовк та поліестер. Ринок є зарегульованим, але фермери та інші підприємства з переробки луб'яних культур мають інтерес до цього роду діяльності через перспективність технічної сировини: відновлюваність ґрунту, висока рентабельність рослин, висока якість продукції.
2. Через законодавчі умови, переробним підприємства дозволено використовувати технічну коноплю лише зі вмістом ТГК 0,08%, але підприємство буде співпрацювати з Інститутом луб'яних культур НААН, що дозволить звести до мінімуму перевірки через закупку якісного та зареєстрованого насіння. Підприємство буде працювати за КВЕДом 13.20, що дозволяє займатися як переробкою, так й виробництвом товарів.
3. Підприємство буде працювати як товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), тому що це забезпечить необхідний баланс між гнучкістю управління, захистом від особистих фінансових ризиків та потенціалом для росту. Системою оподаткування на підприємстві була обрана загальна, оскільки вона дозволяє враховувати витрати на виробництво, що може значно зменшити податкове навантаження.
4. Аналіз ринку показав, що технічна конопля займає перше місце в сівообороті, що говорить про востребуваність даної культури у фермерів, з якими можна заключати договори та вирощувати в них сировину для виробництва. Ситуація на ринку позитивна для відкриття власного виробництва.
5. Проаналізувавши конкурентів, можна скласти такі конкурентні переваги: будуть пропонуватись унікальні суміші тканин та текстури, яких немає у

конкурентів, будуть виготовлятися тканин найвищої якості, що дозволить позиціонуватись як преміум-бренд та ін.

6. На відкриття текстильного підприємства знадобиться 63,6 млн. грн.. власних коштів та 2 млн. грн. кредитних коштів, що обумовлено запланованими великими виробничими потужностями: буде куплятися приміщення 2000 кв. м. на виробництво та 500 кв. м. на офіс, буде працювати 61 працівник на підприємстві, будуть закуповуватися станки для всі типів обробки сировини та виробництва тканини. Таким чином, підприємство буде виготовляти конкурентноспроможний продукт.
7. Проаналізувавши економічні показники ефективності проекту, підприємство вважається прибутковим, тому що:
 - чиста поточна вартість підприємства в перший рік була негативною, але надалі показник почав збільшуватися, вийшовши з мінусу вже на другий рік функціонування;
 - на другому році функціонування, показник дорівнює 0,78, але далі по роках можна побачити зріст цього показника, що говорить про те, що з третього року функціонування підприємство швидко дає прибуток;
 - IRR з NPV при ставці дисконтування 24% складає 15% на на другий рік функціонування та на далі по роках, що свідчить про вигідність проекту у довгостроковій перспективі;
 - термін окупності дорівнює 0,91 року, що свідчить про те, що підприємство окупається за 7,5 місяців.
8. Для новостворюваного підприємства серед серйозних ризиків можна виділити: зміна законодавства, нестабільність цін на сировину, конкуренція на ринку, імпортозалежність обладнання, недостатність кваліфікованих кадрів та екологічні регуляції. Але були знайдені рішення щодо мінімізації цих ризиків, зробивши реєстр для подальшого аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жуйков О.Г., Мельник М.А., Марченко Ж.Ю., Примаков О.А. Вплив добрив на ріст, розвиток та вміст тетрагідроканабінолу в технічній коноплі. Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2018. № 76. С. 12-17. <https://nubip.edu.ua/node/15800>
2. Мельник М.А., Жуйков О.Г., Марченко Ж.Ю., Примаков О.А. Особливості селекції та насінництва технічної коноплі в умовах України. Селекція і насінництво польових культур. 2019. № 2. С. 3-8. <https://dspace.nuft.edu.ua/bitstreams/b1e2969e-7ff2-481c-8d2f-820ceab750bf/download>
3. Шандрівська О.Є., Юнко І.Ю., Берестецька О.М. Сучасні тенденції розвитку текстильної промисловості України. Економіка та суспільство. 2017. № 11. С. 123-131. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/index>
4. Юнко І.Ю., Шандрівська О.Є., Берестецька О.М. Інноваційні стратегії розвитку текстильної промисловості України. Вісник Національного технічного університету "КПІ". 2018. № 78. С. 56-61. <https://kpi.ua/ntb>
5. Шандрівська О.Є., Юнко І.Ю., Берестецька О.М. Проблеми та перспективи розвитку текстильної промисловості України. Дисертація доктора економічних наук. 2019.
6. Крисанов Д., Удова Л. Сучасний стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України. Аграрна економіка. 2016. № 12. С. 3-10. <http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/>

7. Удова Л., Крисанов Д. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність агропромислового комплексу України. Економіка та суспільство. 2017. № 6. С. 89-96.
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/index>
8. <https://brdo.com.ua/analytics/legalizatsiya-tehnichnyh-konopel-chy-zmozhe-ukrayina-staty-velykym-vyrobnykom-ta-eksporterom-tsiyeyi-kultury/>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>
10. Зелена книга "Ринок технічних конопель" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://regulation.gov.ua/book/165-zelena-kniga-rinoktehnichnih-konopel>
11. <http://ibc-naas.com/2021/07/30/%d0%bd%d0%b0%d1%81%d1%96%d0%bd%d0%bd%d0%b8%d1%86%d1%82%d0%b2%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%85-%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bf%d0%b5%d0%bb%d1%8c-%d0%bf%d1%80/>
12. Технічна конопля – Calipso. <https://calipso.org.ua/areas-of-activity/technical-hemp/>.
13. <http://ibc-naas.com/%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BA%D0%B8/%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%BB%D1%8C/>
14. Ukrainian Hemp Industry Gradually Increasing Output.
<https://hemptoday.net/ukraine-gears-up-exports/>
15. Industrial Hemp Market - Forecast, Growth & Size - Mordor Intelligence.
<https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/industrial-hemp-market>.
16. Report Name: Market Trends and Regulations for Industrial Hemp in the
[https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Market%20Trends%20and%20Regulations%20for%20Industrial%](https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Market%20Trends%20and%20Regulations%20for%20Industrial%20Hemp)

- [20Hemp%20in%20the%20European%20Union Brussels%20USEU European %20Union E42022-0052.pdf.](#)
- 17.Полезные травы: как на конопле заработать честные деньги, а не срок [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://landlord.ua/news/poleznyie-travyi-kak-na-konople-zarabotat-chestnyiedengi-a-ne-srok/>
 - 18.Ukraine grain exports by country 2023 | Statista. <https://www.statista.com/statistics/1333847/ukrainian-agricultural-exports-via-the-black-sea-by-country/>
 - 19.Cannabis – the current situation in Europe (European Drug Report 2023 ... https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/cannabis_en.
 - 20.Importing and exporting of hemp and CBD in the EU - CannIntelligence. <https://cannintelligence.com/importing-and-exporting-of-hemp-and-cbd-products-in-the-eu/>.
 - 21.Importing and exporting of hemp and CBD in the EU - CannIntelligence. <https://cannintelligence.com/importing-and-exporting-of-hemp-and-cbd-products-in-the-eu/>.
 - 22.Тканина коноплі. Унікальне екологічне волокно. | Polonets — одяг у ... <https://polonets.com.ua/articles/tkanyina-konopli-unikalne-ekolohichne-voлокно>.
 - 23.Бізнес на коноплі - підприємці готують конопляну революцію в Україні ... <https://telegraf.com.ua/ukr/obshchestvo/2023-03-18/5783354-rastenie-na-milliard-pochemu-ukrainskie-predprinimateli-delayut-stavku-na-konoplyu>.
 - 24.<https://www.epravda.com.ua/columns/2020/10/21/666458/>
 - 25.https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/13/KVED10_13_20.html
 - 26.Бізнес на коноплях: що треба для початку. <https://www.growhow.in.ua/biznes-na-konopliakh-shcho-treba-dlia-pochatku/>.
 - 27.Особливості вирощування технічних конопель. Рекомендації Інституту луб ... <https://superagronom.com/articles/67-osoblivosti-viroschuvannya-tehnicnih-konopel-rekomendatsiyi-institutu-lubyanih-kultur-naan>.
 - 28.Вимоги пожежної безпеки до об'єктів сільськогосподарського виробництва. <https://ohorona.praci.com.ua/interviews/486858-vymohy-pozhezhnoyi-bezpeky-do-obyektiv-sil'skoho-vyrobnytstva>.
 - 29.Охорона праці: що повинно бути на підприємстві? Чек-лист.. <https://ratio.ua/ohorona-praczi-shho-povynno-buty-na-pidpryyemstvi-chek-lyst/>.

30. Охорона праці на підприємстві: головні вимоги.
<https://pravdop.com.ua/publications/kommentarii-zakonodatelstva/ohrana-truda-na-predpriyatii-glavnie-trebovaniya/>.
31. Організаційно-правові форми підприємств.
https://ua.prostopravo.com.ua/prava_biznesu/stvorenniya_biznesu/statti/organizatsiyno_pравovi_formi_pidpriemstv.
32. КОПФГ - Класифікатор організаційно-правових форм господарювання.
<https://buhgalter911.com/uk/spravochniki/klassifikatory/kopfg/>.
33. КЛАСИФІКАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ | Для
<https://buhgalter.com.ua/dovidnik/kspovo/kopfg/>.
34. ФОП: загальна чи спрощена система оподаткування? - СОТА. <https://sota-buh.com.ua/news/fop-zahalna-chy-sproshchena-systema-opodatkuvannia>.
35. Спрощена чи загальна система - iFactor.
<https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2021/november/issue-94/article-118088.html>.
36. Оподаткування підприємств в Україні — Система оподаткування: спрощена <https://buh.ua/ua/taxation-of-enterprises>.
37. Why Is Crop Rotation Important? 5 Crop Rotation Benefits - Happy Sprout.
<https://www.happysprout.com/gardening/why-is-crop-rotation-important/>.
38. <https://flagma.ua/arenda-proizvodstvennogo-pomeshcheniya-2500-m-kv-o10132844.html>
39. ОХОРОНА ПРАЦІ - МНАУ.
https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2309/1/Okhorona_pratsi.pdf.
40. Охорона праці — Вікіпедія.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96.
41. The Ultimate Guide to Hemp Fabric: Everything You Need to Know.
<https://www.bommestudio.com/fabric-dictionary/hemp-fabric>.
42. What is Hemp Fabric: Properties, How it's Made and Where.
<https://sewport.com/fabrics-directory/hemp-fabric>.
43. Конопляна тканина | Jo Hemp. https://www.johemp.co/hemp_fabric/.
44. Тканина коноплі. Унікальне екологічне волокно. | Polonets — одяг у
<https://polonets.com.ua/articles/tkanyna-konopli-unikalne-ekologichne-voлокno>.

45. Вирощування технічних конопель: ніша для тих, хто хоче отримати
<https://agro-business.com.ua/agro/idei-trendy/item/20945-vyroshchuvannia-tekhnichnykh-konopel-nisha-dlia-tykh-khto-khoche-otrymaty-prybutok.html>
46. https://www.abstock.net/ru?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwpNuyBhCuARIsANJqL9MkaCzt23lNX3OyUj4z0124rA0pi4RTBOXdrW4zNO1IWUlk8hG2sdIaAjFwEALw_wcB
47. <https://www.telecomsvit.com/telecom-services/business-internet>
48. https://median-ads.com/uk/online-ads/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=MA-SRC-ACQ-UA-Conv-C1-Context-ads-4_insight&utm_term=%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%B5&utm_content=695479625721&gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwpNuyBhCuARIsANJqL9Pld-IqK3PUABM7wEX1Sc7YIXkn3wPOF9_aLALrdMzNQh7y1sTlbwaAs-FEALw_wcB
49. <https://privatbank.ua/business/5-7-9>
50. Проектний аналіз: навчальний посібник /за ред. проф. Карпова В.А. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 320 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Закони України

№	Назва	Номер	Дата
1	Закон України «Про Національну поліцію»	580-VIII	02-07-2015
2	Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»	222-VIII	02-03-2015
3	Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»	3392-VI	19-05-2011
4	Закон України «Про адміністративні послуги»	5203-VI	06-09-2012
5	Модельний закон про наркотичні засоби, психотропні речовини і їх прекурсори		16-11-2006
6	Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»	851-IV	22-05-2003
7	Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»	62/95-ВР	15-02-1995
8	Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»	60/95-ВР	15-02-1995
9	Закон України «Про електронні довірчі послуги»	2155-VIII	05-10-2017
10	Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»	3116-XII	21-04-1993

Постанови кабінетів міністрів

№	Назва	Номер	Дата
1	2	3	4
1	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»	770	06-05-2000
2	Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання видачі дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»	469	13-04-2011
3	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом»	589	03-06-2009

Продовження таблиці

1	2	3	4
4	Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок придбання кондиційного і репродуктивного насіння для культивування рослин, щомістять малі кількості наркотичних речовин, для промислових цілей»	1129	27-12-2008
5	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Умов запобігання розкраданню рослин, включених до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»	1026	26-11-2008
6	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, щомістяться в препаратах»	1203	10-10-2007
7	Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого КМУ, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку»	282	06-04-2016
8	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми реалізації державної політики у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на 2003-2010 роки»	877	04-06-2003
9	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання органу ліцензування документів в електронній формі»	363	24-05-2017

Інші законодавчі акти

№	Назва	Номер	Дата
1	Кримінальний кодекс України	2341-III	05-04-2001
2	Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин		20-12-1988
3	Кодекс України про адміністративні правопорушення	8073-X	07-12-1984
4	Конвенція про психотропні речовини ООН		21-02-1971
5	Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року (з доповненнями) ООН		30-03-1961

Накази та розпорядження Кабінету Міністрів України

№	Назва	Номер	Дата
1	Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Вимог до об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зберігання вилучених з незаконного обігу таких засобів і речовин»	52	29-01-2018
2	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року»	56-р	06-02-2019
3	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення системи моніторингу ситуації у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»	1193-р	17-10-2011
4	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року»	735-р	28-08-2013
5	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції створення системи моніторингу ситуації у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»	534-р	04-07-2012

Додаток Б

Цілі регулювання бізнес процесу технічної коноплі та інструменти контролю

Бізнес-процес	Ціль регулювання (відповідно до НПА)	Інструменти регулювання
1	2	3
ВСІ БІЗНЕС ПРОЦЕСИ (ЗАГАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ)	Встановлення державного контролю за обігом в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та додержанням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори	Ліцензія на провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництво, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізація (відпуск), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного Переліку, — з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» (п. 21 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»)
		Дозвіл на використання об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (ст. 11 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»)
КУЛЬТИВУВАННЯ	Встановлення державного контролю за обігом в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та додержанням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори	Квоти на наркотичні засоби і психотропні речовини, в межах яких здійснюються культивування рослин, щомісять наркотичні засоби чи психотропні речовини, включених до Переліку, виробництво, виготовлення, зберігання, ввезення на територію України, вивезення з території України наркотичних засобів, психотропних речовин, включених до Переліку (ст. 14 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»)
		Гранично допустимий вміст наркотичних речовин у рослинах (ст. 15 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»)
		Відбір зразків та проведення перевірки в спеціалізованих установах, які мають право на дослідження наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (п. 37 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці І переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених

		до зазначеного переліку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.2016 № 282)
	Забезпечення видачі Національною поліцією України дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	Технічні вимоги до місць концентрації відкритого типу (об'єктів) (п. 2 розділу Вимог до об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зберігання вилучених з незаконного обігу таких засобів і речовин, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України 29.01.2018 № 52)

Продовження таблиці

1	2	3
РЕЄСТРАЦІЯ СОРТУ	Захист прав інтелектуальної власності на сорти рослин	Державна реєстрація прав на сорт (ст. 33 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин»)
ОБІГ	Встановлення державного контролю за обігом в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та додержання законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори	Звіт про результати діяльності і зазначення кількості вирощених і перероблених рослин, включених до списку 3 таблиці І (п. 44 Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3.06.2009 № 589) Інвентаризація наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та баланси (ст. 33 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори») Реєстрація операцій з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами (ст. 34 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»)
ЗБЕРІГАННЯ	Забезпечення видачі Національною поліцією України дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	Технічні вимоги до місць концентрації закритого типу (п. 2 розділу Вимог до об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зберігання вилучених з незаконного обігу таких засобів і речовин, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України 29.01.2018 № 52)
ЗНИЩЕННЯ	Не визначено	Акт про знищення залишків після очищення насіння маку або переробки конопель (п. 42 Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 589) Акт про знищення рослин, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини (Додаток 11 Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів)

		прекурсорів, та контролю за їх обігом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 589) Журнал обліку насіння маку та волокон конопель, їх залишків після очищення і переробки (Додаток 13 Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 589)
--	--	---

лінійка															
Стрічкова розкрійна машина	3	300	900	90	10	81	81	81	81	81	81	81	81	81	81
Змотуючий пристрій	4	73,42	293,67	29,37	10	26,43	26,43	26,43	26,43	26,43	26,43	26,43	26,43	26,43	26,43
Будівля	1	18	45 000	4 500	10	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050
Автобус	2	25,20	50,40	5,04	10	4,54	4,54	4,54	4,54	4,54	4,54	4,54	4,54	4,54	4,54
Комп'ютерний набір	6	27,65	165,90	33,18	5	26,54	26,54	26,54	26,54	26,54	-	-	-	-	-
Сума амортизації	-	-	-	-	-	5 071,31	5 071,31	5 071,31	5 071,31	5 071,31	5 044,77	5 044,77	5 044,77	5 044,77	5 044,77

Додаток Г
Таблиця 2.23

Операційні витрати по роках											
№	Статтiв витрат	Сума, тис. грн, 2024 рiк	Сума, тис. грн, 2025 рiк	Сума, тис. грн, 2026 рiк	Сума, тис. грн, 2027 рiк	Сума, тис. грн, 2028 рiк	Сума, тис. грн, 2029 рiк	Сума, тис. грн, 2030 рiк	Сума, тис. грн, 2031 рiк	Сума, тис. грн, 2032	Сума, тис. грн, 2033
1	Витрати на заробiтню плату	2 496,90	2 746,59	3 021,25	3 323,37	3 655,71	4 021,28	4 423,41	4 865,75	5 352,33	5 887,56
2	Страхування бiзнесу	300,00	330,00	363,00	399,30	439,23	483,15	531,47	584,62	643,08	707,38
3	Витрати на послуги охорони фiрми	360,00	396,00	435,60	479,16	527,08	579,78	637,76	701,54	771,69	848,86
4	Комунальнi послуги	1 631,35	1 794,49	1 973,93	2 171,33	2 388,46	2 627,31	2 890,04	3 179,04	3 496,94	3 846,64
5	Канцелярiя	13,74	15,11	16,63	18,29	20,12	22,13	24,34	26,78	29,45	32,40
6	Пiдключення до Internet-мережi	6,60	7,26	7,99	8,78	9,66	10,63	11,69	12,86	14,15	15,56
7	Аптечка (лiки)	390,00	429,00	471,90	519,09	571,00	628,10	690,91	760,00	836,00	919,60
8	Засоби гiгiєни	13,20	14,52	15,97	17,57	19,33	21,26	23,38	25,72	28,30	31,12
9	Проведення рекламних заходiв	360,00	396,00	435,60	479,16	527,08	579,78	637,76	701,54	771,69	848,86
10	Сировина	488,40	537,24	590,96	650,06	715,07	786,57	865,23	951,75	1 046,93	1 151,62
11	Полуфабрикати	773,30	850,63	935,69	1 029,26	1 132,19	1 245,41	1 369,95	1 506,94	1 657,64	1 823,40
12	Матерiали для виробництва	666,00	732,60	805,86	886,45	975,09	1 072,60	1 179,86	1 297,85	1 427,63	1 570,39
13	Паливо, л	855,36	940,90	1 034,99	1 138,48	1 252,33	1 377,57	1 515,32	1 666,85	1 833,54	2 016,89
14	Їжа	21,84	24,02	26,43	29,07	31,98	35,17	38,69	42,56	46,82	51,50
15	Амортизацiя	1 404,63	1 404,63	1 283,38	1 283,38	1 146,13	990,23	990,23	990,23	990,23	990,23
16	Виплати за кредитом	1 283,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17	Иншi	1 164,42	1 280,86	1 408,95	1 549,84	1 704,83	1 875,31	2 062,84	2 269,13	2 496,04	2 745,64
	УСЬОГО	12 229,07	11 899,85	12 828,12	13 982,60	15 115,27	16 356,28	17 892,89	19 583,15	21 442,45	23 487,67